

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Gürcüstanda
ucuzlaşan mallar
bizdə niyə
bahalaşır? -
təhlil
yazısı səh.15-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 14 mart 2024-cü il Cümə axşamı № 48 (8421) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

BP Qarabağda layihə reallaşdıracaq

Prezident şirkətin yeni baş icraçı direktorunu qəbul edərkən mühüm məsələlərdən danışib

yazısı səh.9-da

Qazaxıstanla münasibətlərdə yeni mərhələ - Türk dünyasının qazancı...

yazısı səh.5-də

"Bakı və İrəvan arasında yeni müharibə ola bilər" - ABŞ kəşfiyyatı

yazısı səh.8-də

Transmilli kibercinayətkarların işi Azərbaycan məhkəməsində - film kimi ssenari

yazısı səh.11-də

Amerikanın Qafqaz üzrə emissarı Bakıya gələcək

yazısı səh.2-də

217 nəfərə qarşı dələduzluq edənlərə ağır cəza

yazısı səh.3-də

İş otağında əxlaqsızlıq edən məmura bəraət verildi

yazısı səh.12-də

Qohum evliliyi qadağan edilməlidirmi - fəsadları, dünya təcrübəsi

yazısı səh.13-də

İcazəsiz video və səs yayanlara sərt cəza gəlir - hüquqşünas rəyi

yazısı səh.12-də

Ramazan ayının 4-cü günü

İftar 19.01. İmsak 05.26-dək (Bakı)

4-cü günün duası: "İlahi, Sənin əmrini bərpa etmək üçün mənə qüvvət ver! Səni zikr və yad etməyin şirinliyini mənə də-dizdir! Öz kərəminlə mənə şükür etməyə hazır et! Məni Öz hif-zinlə və pis işlərdən qoruyan örtüyünlə qor! Ey, görənlərin ən Bəsirətlisi!"

İftar duası: "Allahım, Sənin rızan üçün oruc tutdum, Sənə inandım, Sənə güvəndim. Sənin ruzinlə iftar açır və Sənə tə-vəkkül edirəm. Ey bağışlayan Allah, günahlarımı bağışla".

ALLAH ORUCUNUZU QƏBUL ELƏSİN.

BAŞ DİPLOMATLAR BAKIDA NİYƏ TOPLAŞIR - MÜHÜM GEDİŞAT

Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyənin XİN başçıları Cənubi Qafqazı müzakirə edəcək; önəmli regional anlaşmalar gözənilir; deputat və ekspertlərdən maraqlı rəylər

yazısı səh.9-da

Məktəblərdə, toplu yerlərdə təhlükəsizlik necə qorunur - reportaj

Ekspert deyir ki, mühafizəçilərə təlim keçilməlidir: "Şübhəli şəxsləri tanımaq üçün onların peşəkarlığı olmalıdır, bilməlidirlər ki..."

yazısı səh.4-də

Paşinyan yenə hiyləgər ampuasında - təxribat cəhdi...

yazısı səh.7-də

Qarabağda özünə evi kimlər tikə biləcək- deputatdan açıqlama

yazısı səh.6-da

Usubov Gürcüstana niyə getdi-Azərbaycana qarşı "vasitəçiliyə" son veriləcəkmi...

yazısı səh.8-də

İlham Əliyev ÜST-nin Baş direktorunu qəbul edib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev martın 13-də Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Baş direktoru Tedros Adhanom Qebreyesusu qəbul edib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Prezidentin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Rusiya XİN: "NATO ölkələri Ukraynanı bölməyə başlayıb"

Ukraynanın NATO ölkələri tərəfindən bölünməsinə başlanılıb.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova martın 13-də keçirdiyi brifinqdə bildirib.

Onun sözlərinə görə, Fransa prezidenti Emmanuel Makronun fransız qoşunlarının Ukraynaya göndərilməsinin mümkünlüyü ilə bağlı bəyanatları ölkənin NATO ölkələri tərəfindən bölünməsinin başladığını göstərir. "Burada söhbət ondan gedir ki, Ukraynanı öz müttəfiqləri bölməyə başlayıb", - deyərək Rusiya XİN sözçüsü vurğulayıb.

Çoxuşaqlı anlayışının 5 uşaqdan 3-ə endirilməsi təklif olundu

Azərbaycanda çoxuşaqlı anlayışının 5 uşaqdan 3 uşağa endirilməsi təklif olunur.

APA xəbər verir ki, Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin dünən keçirilən iclasında deputat Vüqar Bayramov "Əmək pensiyaları haqqında" Qanunda 8-ci və "Sosial müavinətlər haqqında" Qanunda 4-cü maddələrə yenidən baxılmasını vacib sayıb.

Deputat çoxuşaqlı ailə məsələsinə də baxılmasını təklif edib: "Çoxuşaqlı anlayışı 5 uşaqdan 3 uşağa endirilsin. Diferensial yanaşma bu sahədə çox vacibdir. Əgər çoxuşaqlı ailə modelini 5-dən 3-ə endirərsək, 110 min ailə bu hüquqdan yararlanacaq. Yəni 110 min ailədə yaşayan uşaqlar sosial müavinət ala biləcəklər".

Komitə sədri Musa Quliyev də bildirib ki, çoxuşaqlı ailə anlayışına yenidən baxılmalıdır: "Biz bu təklifi dəstəkləyirik. Çoxuşaqlı anlayışı 5 uşaqdan 3 uşağa endirilməlidir. Eyni zamanda onlara verilən müavinətə baxılmalıdır. Ailələrə daha çox uşaqlara görə müavinət verilməsi yollarını biz axtarıq".

Musa Quliyev qeyd edib ki, aidiyyəti orqanla çoxuşaqlı ailə modelinə yenidən baxılması məsələsi müzakirə olunur: "Onlar da bu məsələdə müsbət fikirdədirlər".

Prezident: "Bu qərar Azərbaycana olan böyük etimadın təzahürüdür"

Beynəlxalq ictimaiyyətin yekdil dəstəyi ilə COP29-un ölkəmizdə keçirilməsi ilə bağlı qərar Azərbaycana olan böyük etimadın təzahürüdür.

APA xəbər verir ki, bunu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 13-də Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədrləri Vayra Vike-Freyberqanı və İsmail Serageldini, keçmiş dövlət və hökumət başçıları, mərkəzin İdarə Heyətinin üzvlərini qəbul edərkən bildirib.

Erməni nazir: "Tavuş bölgəsindəki anklavlar Ermənistanın inzibati ərazisinə daxil deyil"

Qazaxla həmsərhəd Tavuş bölgəsindəki anklavlar Ermənistanın inzibati ərazisinə daxil deyil. APA xəbər verir ki, bu barədə Ermənistanın ərazi idarəetmə və infrastruktur naziri Qnel Sanosyan jurnalistlərə bildirib.

"Delimitasiya üçün hüquqi əsas olan və hər iki tərəf üçün məqbul xəritələr seçilməlidir", - erməni nazir əlavə edib. O qeyd edib ki, Ermənistanın Gürcüstana gədən əsas yolun Azərbaycanla sərhədi keçən və ya ona yaxın ərazidə yerləşən hissələri və infrastrukturunu var. "Həmin ərazilər xəritədə dəqiqləşdirilməlidir, bundan sonra infrastrukturun yenidən qurulması işlərinə başlanılacaq", - deyərək Qnel Sanosyan vurğulayıb.

Ölkəmizin Qoşulmama Hərəkatına sədrliyinin uğurla başa çatdırıldığını xatırladan dövlət başçısı vurğuladı ki, Azərbaycanın bu hərəkata sədrliyi, müxtəlif beynəlxalq təşkilatlarda fəal rol və təmsilçiliyi COP29-a sədrliyin də uğurla başa çatdırılması üçün əlverişli imkanlar yaradır.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın bu tədbirə ev sahibliyi edərək global səviyyədə iqlim dəyişiklikləri ilə mübarizə prosesinə və milli səviyyədə olan uğurlu addımları ilə yaşıl keçid prosesinə töhfə vermək əzminin və niyyətinin olduğunu qeyd edib.

Görüşdə global və regional gündəlikdə duran məsələlər, Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması prosesi ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb, ölkəmizin regional sülh gündəliyini dəstəklədiyi qeyd edilib.

Prezident İlham Əliyev sülh gündəliyinin əsasını təşkil edən fundamental prinsiplərin və sülh müqaviləsinin layihəsinin də məhz Azərbaycan tərəfindən hazırlanaraq təqdim olunduğunu və ölkəmizin Cənubi Qafqaz regionunda sülh gündəliyini yaxından dəstəklədiyini diqqətə çatdırıb.

Kişilərin 5 il erkən pensiya hüququ tanınacaq - qanuna dəyişiklik

Kişilərin tələb olunan şərtlər daxilində 5 il erkən pensiya hüququ tanınacaq.

Musavat.com "Trend"ə istinadən xəbər verir ki, bu barədə "Əmək pensiyaları haqqında" Qanuna dəyişiklik layihəsində əksini tapıb.

Layihəyə əsasən, kişilərə münasibətdə qadın vəfat etdiyi və uşağın kişinin himayəsində olduğu və növbəti ailə qurduğu halda da kişilərin tələb olunan şərtlər daxilində 5 il erkən pensiya hüququ tanınacaq.

Laçın, Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilana Prezidentin xüsusi nümayəndələri təyin edildi

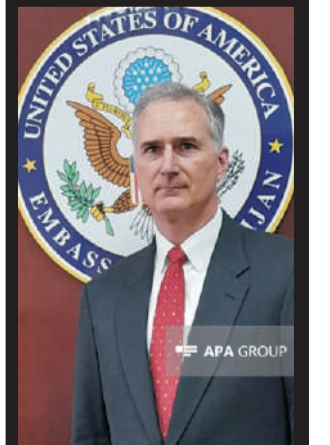
Vahid Rəsim oğlu Hacıyev Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi təyin edilib.

Bununla bağlı Prezident İlham Əliyev sərəncam imzalayıb.

Sərəncama əsasən, "Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna daxil olan Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsinin təyin edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 30 dekabr tarixli 3699 nömrəli Sərəncamı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2022, № 12, maddə 1527 (Cild I) ləğv edilib.

Prezidentin digər sərəncamı ilə Məsim Əhməd oğlu Məmmədov Laçın rayonunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi təyin edilib.

Bu sərəncamlar imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

ABŞ-ın Qafqaz üzrə emissarı Azərbaycana gələcək

ABŞ Dövlət Departamentinin Qafqaz danışıqları üzrə baş müşaviri Lui Bono Azərbaycana səfər edəcək.

APA ABŞ-ın Azərbaycandakı səfirliyinə istinadən xəbər verir ki, Lui Bononun səfəri bu həftə baş tutacaq.

Səfirlikdən o da bildirilib ki, Lui Bono səfəri zamanı Azərbaycan və Ermənistan arasında davamlı sülh sazişinin əldə olunması üzrə səyləri müzakirə etmək üçün Azərbaycanın yüksək vəzifəli rəsmiləri ilə görüşəcək.

Qeyd edək ki, o, bu gün İrəvanda Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanla görüşüb.

“Ötən il Azərbaycan üçün əlamətdar il olub”.

APA xəbər verir ki, bunu Bakıda keçiriləcək “Parçalanmış Dünyanın Bərpası” mövzusunda XI Qlobal Bakı Forumundan əvvəl keçirilən brifinqdə Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri, Latviyanın sabiq prezidenti Vayra Vike-Freyberqa deyib.

Sabiq prezident bildirib ki, Azərbaycan 30 il dondurulmuş münasibəti həll edib, ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa edib.

Brifinqdə çıxış edən **Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri, Dünya Bankının sabiq vitse-prezidenti İsmayıl Sərgəldin** builki forumda müzakirə olunacaq mövzulara toxunub. Onun sözlərinə görə, konfrans çərçivəsində keçiriləcək panellərdə sülh və müharibə, pandemiya, iqlim dəyişikliyi, yeni texnologiyaların perspektivləri, süni intellekt müzakirə olunacaq: “Qlobal problemlərin qlobal həlləri olmalıdır və bu da kollektiv məsuliyyət tələb edir”.

O deyib ki, bu müzakirələrdə vacib şəxslər iştirak edəcək: “Forum çərçivəsində önəmli müzakirələri səbirsizliklə gözləyirəm”.

Bolqarıstanın sabiq prezidenti Rosen Plevneliev forumun təşkilinə görə Azərbaycan hökumətinə və xalqına təşəkkür edib: “Bu forum qlobal nəticələr meydana çıxarır. Ötən il Azərbaycan üçün sülh ili, qələbə və həmrəylik ili olub, ədalət bərpa olunub. 2024-cü ildə də önəmli nəticələr olacağına ümid edirik”.

XI Qlobal Bakı Forumunda müzakirə olunacaq əsas məsələlər açıqlanıb

rəm, biz əlimizdən gələnin ən yaxşısını edirik. Biz dayanıqlı sülhün əldə olunması üçün, uğurlu COP29 üçün əməkdaşlığımızı davam etdirəcəyik, çünki ambisiyalıyıq”.

Serbiyanın sabiq prezidenti Boris Tadiç isə çıxışında bildirib ki, Bakı Qlobal Forumu və buradakı müzakirələr ildən-ildə daha da vacib olur, çünki qlobal ictimaiyyət daha çox problemlərlə üzləşir: “Mən ümid edirəm ki, biz növbəti ildə daha az münasibətlərin şahidi olacağıq”.

Bosniya və Herseqovinanın sabiq baş naziri Zlatko Laqumdziya brifinqdə

deyib ki, builki forumda 5 müxtəlif ölkədən 20 gənc lider də iştirak edəcək: “Onlar rəqabətli mühitdə seçiliblər. Onlar yeni nəslinin gözləntilərini, fikirlərini çatdıracaqlar”.

Ərəb Liqasının sabiq baş katibi, Misirin sabiq xarici işlər naziri Əmr Musa çıxışında kollektiv məsuliyyətin vacibliyini vurğulayıb. O deyib ki, müzakirələrdə beynəlxalq gündəlikdə olan məsələlərə toxunulacaq, bəşəriyyət üçün təhdid yaradan qlobal problemlər müzakirə olunacaq.

Gürcüstanın baş naziri

nin sabiq müavini Eka Tkeşelaşvili çıxışında Bakı Qlobal Forumunun əhəmiyyəti barədə danışdı.

BMT Baş Assambleyasının 73-cü Prezidenti Maria Fernanda Espinosa isə çıxışında vurğulayıb ki, bu platformada bəşəriyyət üçün təhdid mənbələri, müxtəlif regionların təmsilçiləri onları narahat edən çağırışlar barədə müzakirə aparırlar.

Robert F. İnsan Hüquqları Fondunun Prezidenti Kerri Kennedi isə deyib ki, bu təşkilat Nizami Gəncəvinin sülh, çiçəklənmə və dialoqla bağlı baxışını əks etdirir.

Şəhid hakim həbsdəki separatçıların işində zərərçəkmiş kimi tanındı

Birinci Qarabağ döyüşlərində şəhid olan məhkəmə hakimi Məhərrəm Məmmədov hazırda DTX-nın istintaq təcridxanasında saxlanılan, Qarabağda qondarma separatçı rejimin “prezidentləri” olmuş Arkadi Qukasyan, Bako Saakyan, Araik Arutyunyan, sabiq “xarici işlər naziri” David Babayan, eləcə də “parlament sədri” David İşxanyan, generallar Lyova Mnatsakanyan, David Manukyan barəsində cinayət işinin istintaqında zərərçəkmiş şəxs qismində tanınıb.

Bu barədə Musavat.com-a şəhidin oğlu, Vəkillər Kollegiyasının üzvü Adəm Məmmədov məlumat verib. Onun sözlərinə görə, cinayət işi materialları əsasında artıq onlara ittiham elan edilib və cinayət işi hazırda baş prokuror Kamran Əliyevin xüsusi nəzarətindədir: “Zərdab Rayon Məhkəməsinin sədri işləmiş, mərhum atam Məmmədov Məhərrəm Fəhruz oğlunun 24 avqust 1993-cü il tarixdə Füzuli rayonunun I Mahmudlu kəndi yaxınlığında, “Kültəpə” deyilən yerdə qanunsuz erməni silahlı birləşmələrinin üzvləri tərəfindən qətlə yetirilməsi faktı ilə bağlı başlanmış cinayət işi Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin İstintaq Təcridxanasında saxlanılan Arkadi Qukasyan, Bako Saakyan, “Daşnaksütyun” partiyasının “Qarabağ təmsilçisi” və separatçı rejimin keçmiş parlament sədri David İşxanyan, Qarabağda separatçıların keçmiş “prezidenti” Araik Arutyunyan, Azərbaycan Respublikası ərazisinə qeyri-qanuni gələrək 2015-2018-ci illərdə qondarma “Dağlıq Qarabağ respublikasının müdafiə naziri” vəzifəsində çalışmış Lyova Henrixi Mnatsakanyana ittiham elan edilməsi üçün Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğuna göndərilib”.

Vəkil qeyd edib ki, müvafiq istintaq hərəkətləri aparılıb və zəruri materiallar toplanmaqla ermənilərin əməlinə cinayət tərkibinin (terror, müharibə cinayətləri və qanunsuz silahlı birləşmə) olması faktı öz təsdiqini tapıb.

Qeyd edək ki, Məhərrəm Məmmədov 1987-ci il tarixindən etibarən Zərdab Rayon Xalq Məhkəməsinin sədri vəzifəsində çalışıb. Onun Zərdab Rayon Polis Şöbəsinin rəis müavini, Milli Qəhrəman Şahlar Şükürovun cənazəsinin ermənilərdən alınmasında müstəsna rolu olub.

1993-cü ilin avqust ayında Cəbrayıl rayonunun bir çox yaşayış məntəqələrinin işğal olunması təhlükəsi yarandığı üçün həmin vaxt Məhərrəm Məmmədov Cəbrayıl rayon ziyalıları ilə bir araya gələrək, rayonun müdafiəsini təşkil etməyə və işğalın qarşısını almağa çalışıb.

Bütün səylərə baxmayaraq, rayonun mərkəzi və bir çox kəndləri işğala məruz qaldığı üçün qadınların, uşaqların və qocaların döyüş bölgəsindən təhlükəsiz zonaya daşınması məqsədilə avtomobillər təşkil edib. Bir çox insanların həyatını xilas etməyə çalışan şəhid hakim Məhərrəm Məmmədov öz həyatını xilas edə bilməyib.

☐ **Cavansir ABBASLI,**
Musavat.com

217 nəfərə qarşı dələduzluq edənlərə ağır cəza verildi

“OCOS” beynəlxalq dələduzluq piramidasını Azərbaycana gətirməklə vətəndaşların külli miqdarda pulunu dələduzluq yolu ilə mənimləməkdə təqsirləndirilən Xəyal Yaxyayev, Gülarə Abdullayeva və Yeganə Məmmədovanın cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi başa çatıb.

APA xəbər verir ki, martın 13-də Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə hakim Azad Məcidovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə hökm elan olunub.

Hökmə əsasən, təqsirləndirilən Xəyal Yaxyayev 15 il, Gülarə Abdullayeva və Yeganə Məmmədova isə 12 il müddətinə azadlıqdan məhrum ediliblər.

Qeyd edək ki, Xəyal Yaxyayev, Gülarə Abdullayeva və Yeganə Məmmədova qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs halında kriptovalyuta satmaq adı ilə vətəndaşları aldadaaraq onların pul vəsait-

lərini ələ keçirməkdə ittiham olunurlar.

Müəyyən edilib ki, Bakı şəhər sakinləri Gülarə Abdullayeva, Xəyal Yaxyayev və digər şəxslər ölkə daxilində “İnsuccess” adlı fəaliyyət istiqaməti qeyri-müəyyən olan şirkət yaradıblar. Daha sonra onlar “OCOS” beynəlxalq dələduzluq piramidasını ölkəyə gətirərək yaratdıqları şirkət vasitəsilə sosial şəbəkələrdə təbliğatını həyata keçirməklə geniş yayılmasını təşkil edib-

lər.

Bu şəxslər internet şəbəkəsində xüsusi lokal proqramlar vasitəsilə mövcud olmayan kriptovalyuta yaradaraq, guya onun beynəlxalq valyuta bazarında satışını təşkil etdiklərini və şişirdilmiş yüksək gəlirlər vəd etməklə vətəndaşların pul vəsaitlərini aldatma yolu ilə ələ keçiriblər. Adıçəkilən şəxslər qurduqları şəbəkə biznesinə piramida şəklində çoxsaylı vətəndaşları cəlb edərək onlara faktiki mövcud olmayan, uydurulmuş kriptovalyuta satıblar.

Araşdırma zamanı dəstə üzvlərinin ümumilikdə 10 minə yaxın vətəndaşı aldatdıqları, külli miqdarda vəsaitlərini ələ keçirdikləri müəyyən edilib.

Gülarə Abdullayeva, Xəyal Yaxyayev və Yeganə Məmmədovanın barəsində Cinayət Məcəlləsinin 178.3.1-ci (müəşəkkil dəstə tərkibində dələduzluq), 178.3.2-ci (dələduzluq, külli miqdarda ziyan vurmaqla törədildikdə), 193-1.3.1 və 193-1.3.2-ci (müəşəkkil dəstə tərəfindən cinayət yolu ilə əldə edilmiş külli miqdarda pul vəsaitlərini və ya digər əmlakı leqallaşdırma) maddələri ilə cinayət işi başlanıb.

Cinayət işi üzrə 217 nəfər zərərçəkmiş şəxs qismində tanınıb.

Martin 11-də axşam saatlarında sosial şəbəkələrdə, xüsusən Telegramda xof yaradan bir açıqlama yayılmağa başladı. Təxribatçı bir səhifə orta məktəblərdə, ticarət mərkəzlərində qanlı hadisələr törədəcəklərinə dair hədələr, təhdidlərle çıxış edirdi.

DİN məsələ ilə bağlı dərhal hərəkətə keçdi, belli oldu ki, oxşar məzmunlu təhdid daha əvvəl Tatarıstanda da yayılıb. İlkən araşdırmalar zamanı məlum oldu ki, sosial şəbəkələrin Azərbaycan segmentində yayılan təhdidlər də saxta səhifələr vasitəsilə xaricdən təşkil olunur.

Məsələ ilə bağlı Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyi açıqlama verib. Agentliyin açıqlamasında qeyd edilib ki, yayılan məlumatlardan xəbərdardırlar: "Bildirik ki, məsələ aidiyyəti qurumların nəzarətindədir. Hazırda tədris prosesi ənənəvi qaydada davam edir. Valideynləri təşvişə düşməməyə, sosial şəbəkə istifadəçilərini isə həyəcan yaradan çağırışlar etməməyə çağırırıq".

Məsələyə dair DTX da açıqlama yayıb: "Sosial şəbəkələrin xarici segmentində Bakı şəhərindəki bəzi məktəblərə silahlı hücum planlaşdırıldığı ilə bağlı insanlarda həyəcan və süni ajiotaj yaratmağa yönələn məlumatlar yayımlanmış və vətəndaşlarımız arasında narahatlığa səbəb olmuşdur.

Reallıqdan uzaq olan analogi aksiyaların daha əvvəl saxta adlardan istifadə edilməklə sosial şəbəkələr vasitəsilə bəzi xarici ölkələrdəki təhsil müəssisələri ilə əlaqədar həyata keçirildiyi məlumdur.

Əməliyyat-texniki tədbirlər zamanı sözügedən sosial şəbəkə səhifəsinin xaricdən idarə olunduğu öz təsdiqini tapmış, xarici tərəfdaşlarla həyata keçirilmiş birgə təxirəsalınmaz tədbirlərlə məlum sosial şəbəkə kanalını yaratmış ölkə ərazisində hər hansı təhdid doğurmaq imkanında olmayan şəxslər və onların Azərbaycan Respublikası ilə heç bir əlaqəsinin olmadığı müəyyən edilmişdir. Bu istiqamətdə zəruri tədbirlər həyata keçirilir.

Həmçinin eyniadlı "Telegram" səhifəsində yerləşdirilmiş, Bakı şəhəri Nizami rayonu 229 sayılı tam orta məktəbə aid fotosəhifəli həmin məktəbin azyaşlı şagirdinin 12.03.2024-cü il tarixində çekdiyi və özü tərəfindən eyni adda və məzmununda yaradılan kanala yerləşdirildiyi müəyyən edilmiş, həmin şəxs qanuna müvafiq qaydada istintaqa cəlb edilmişdir.

Hazırda dünyada çoxsaylı sosial şəbəkələrin fəaliyyət göstərdiyi, onların texniki imkanlarından hər cür dezinformasiya məqsədləri üçün istifadənin mümkünlüyünün məlum olduğu bir

vaxtda ölkə ictimaiyyətini əhali arasında narahatlıq yaradılması məqsədilə paylaşılaraq bu kimi qeyri-ciddi məlumatlara inanmamağa, belə aşkar əsassız məlumatları geniş auditoriyaya yayaraq təşviş yaradanları qınamağa çağırır, bu qəbildən olan informasiyaların aidiyyəti orqanlarla birgə daim ətraflı yoxlanıldığını bildiririk".

hamısının hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşları tərəfindən mühafizəsini təmin etmək əlbəttə ki, reallıqdan uzaqdır. Buna böyük vəsait lazımdır. Ekspertlər qeyd edir ki, ali təhsil müəssisələri, özəl orta məktəb və bəzi dövlət orta məktəbləri öz vəsaitləri hesabına mühafizəni təşkil edə bilər və edirlər də...

bəsi, ya da işçisi hesab edərək, bizdən heç bir sənəd tələb etmədi, sorğu-suala tutmadı. Bir neçə dəqiqə akademiklərin içərisində gəzirdikdən sonra gəldiyimiz kimi sərbəst şəkildə binanı tərk etdik. Beləliklə də müşahidələrimizdən belə dəyə bilirik ki, Bakı Musiqi Akademiyasının təhlükəsizlik sistemi, keçid və buraxılış zəifdir. Kənar

şəxslərin içəriyə daxil olmasının qadağan olduğunu bildirdi.

Digər bir neçə məktəbdə də oxşar vəziyyəti müşahidə etdik.

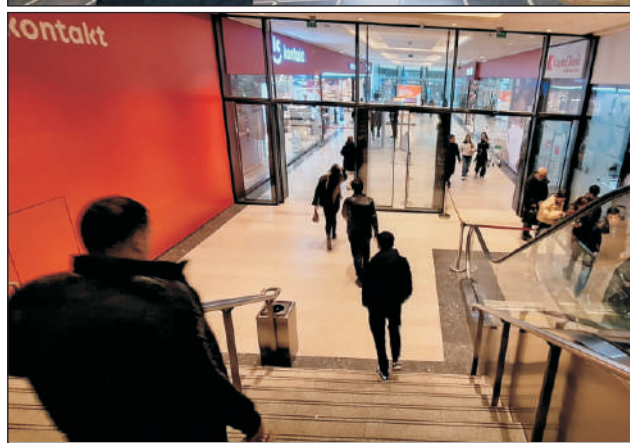
Ticarət mərkəzlərinin necə qorunmasına gəldikdə, insanların daha çox üz tutduğu "Gənclik Mall" ticarət mərkəzində olub, buradakı təhlükəsizlik tədbirləri ilə maraqlan-

Beləliklə, metro ilə bağlı apardığımız eksperimentdən dəyə bilirik ki, hazırda Azərbaycanda metrostansiyaların təhlükəsizlik tədbirlərinə kifayət qədər ciddi nəzarət olunur.

Təhlükəsizlik məsələləri üzrə ekspert İlham İsmayil mövzu ilə bağlı bildirib ki, mühafizəçilərə xüsusi təlimlər keçilməlidir: "Sonuncu təhdid Telegram kanalında yayılıb və ola bilsin ki, hansısa radikal dindarlar tərəfindən həyata keçirilib, bu da çox təhlükəlidir. Bu məsələyə xüsusi diqqət etmək lazımdır, çünki oxşar məzmun-

Məktəblərdə, toplu yerlərdə təhlükəsizlik necə qorunur - reportaj

Təhlükəsizlik eksperti deyir ki, mühafizəçilərə təlim keçilməlidir: "Şübhəli şəxsləri tanımaq üçün onların peşəkarlığı olmalıdır, bilməlidirlər ki..."

şəxslər binaya sərbəst şəkildə daxil ola bilər.

Digər üz tutduğumuz ünvən Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin informasiya texnologiyaları və idarəetmə fakültəsinin korpusu oldu. Xatırladaq ki, 2009-cu ildə universitetin bu korpusunda dəhşətli terror hadisəsi baş vermişdi.

Universitetə daxil olmağa cəhd etdikdə, dərhal mühafizə xidmətinin əməkdaşları qapıdan yaxınlaşaraq, kim olduğumu, nə ilə maraqlandığımı soruşdular. Müşahidə etdik ki, universitetin təhlükəsizlik sisteminin qorunması standartlara uyğun aparılır. Belə ki, burada hər bir müəllim və tələbə heyəti giriş kartı ilə universitetə daxil olur. Kənar şəxslərin binaya daxil olması qeyri-mümkündür.

ADNSU və Strasburq Universitetinin birgə layihəsi olan Azərbaycan-Fransız Universitetinin də təhlükəsizlik sistemi müasir standartlara uyğun qurulub. Universitetin mühafizəçisi dərhal əməkdaşımıza yaxınlaşaraq, necə kömək edə biləcəyini soruşdu. Mühafizəçi bizimlə söhbətdə bildirdi ki, müəllim və tələbə heyəti binaya yalnız giriş kartı ilə daxil ola bilər. Əks təqdirdə, binaya keçid mümkün deyil.

Beləliklə, universitetlərlə bağlı apardığımız eksperimentdən aydın oldu ki, bəzi universitetlərimizin təhlükəsizlik sisteminə hələ də boşluqlar mövcud olsa da, əksər ali təhsil müəssisələrinin mühafizəsi ciddi şəkildə qorunur.

Bəs məktəblərdə vəziyyət necədir?

Bu suala cavab tapmaq üçün Bakının Nizami rayonunda yerləşən 62 sayılı məktəb-liseydə olduq. Məktəbin heyətinə daxil olub, binaya keçid etmək istədikdə məktəbin xanım əməkdaşı dərhal bizə yaxınlaşaraq, çöldə gözləməyimizi, kənar

dıq. Müşahidə etdik ki, ticarət mərkəzinin girişində xüsusi cihaz quraşdırılıb və hər kəs bu cihazın altından keçir. Kimin cibində metal, təhlükəli əşya varsa, aparat səs çıxarır. Lakin nə xanım, nə də kişi mühafizəçisinin içəri daxil olan şəxslərin çantasını yoxladığını müşahidə etmədik.

Bakı metrosunun isə təhlükəsizlik tədbirlərinə kifayət qədər ciddi nəzarət olduğunu dəyə bilirik. Məlum məsələdir ki, hər gün metrodan yüz minlərlə sərnəşin istifadə edir. Bu baxımdan metro stansiyalarının təhlükəsizliyi həssas yanaşılmalı məsələdir. Qara iri çanta ilə metronun "Gənclik" stansiyasına keçid etməyə çalışdıq. Müşahidə etdik ki, girişdə polis əməkdaşları tərəfindən metroya giren hər bir kəsin əşyaları və çantaları xüsusi "X-Ray" cihazı vasitəsilə yoxlanılır və çantaların içinə baxış keçirilir. Çantanın böyük və yaxud kiçik olması fərq etmir, mütləq şəkildə yoxlamadan keçdikdən sonra sərnəşin stansiyanın içərisinə daxil ola bilər.

lu təhdid daha əvvəl Tatarıstanda yayılıb. Doğrudur, hadisə baş vermədi, amma radikal dindarların göndərdikləri mesajlara diqqət etmək lazımdır.

O ki qaldı mühafizə sisteminin bəzi yerlərdə yaxşı, bəzilərində zəif təşkil olunmasına, hesab edirik ki, böyük ticarət mərkəzlərinin, eləcə də məktəblərin bütün giriş-çıxışlarında ciddi yoxlamalar keçirilsə, çox böyük narazılıqlar, xof yarada bilər. Buna görə də həm texnikadan, həm də canlı qüvvədən istifadə etmək lazımdır. Amma zaman məsələsinə xüsusi diqqət olunmalıdır.

O ki qaldı mühafizəçilərə, onlar bilirlər kim yad adamdır. Amma bununla belə, şübhəli şəxsləri tanımaq üçün peşəkarlıqları olmalıdır, bilməlidirlər ki, kimdən şübhələnmək olar. Bu istiqamətdə mühafizəçilərə maarifləndirici, təkmilləşdirici təlimlər keçmək çox yaxşı olar".

✉ **Xəlidə GƏRAY,**
Fotolar müəllifindir
"Yeni Müsavat"

Martın 11-12-də Qazaxıstan prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin Azərbaycanla ikigünlük rəsmi səfəri baş tutdu. Səfər zamanı Qazaxıstan prezidenti işğaldan azad olunan torpaqlarımıza, o cümlədən də Şuşaya baş çəkdi, dövlətlər arasında bir sıra sənədlər imzalandı. İki ölkənin birgə iştirakı ilə reallaşmaqda olan beynəlxalq əhəmiyyətli layihələr çərçivəsində fəallığın son dərəcə artması fonunda Qazaxıstan dövlət başçısının ölkəmizə səfəri mühüm hadisə kimi qiymətləndirilməkdədir.

Azərbaycanla Qazaxıstan arasında iqtisadi əlaqələr sürətlə dərinləşir. Ötən il iki dövlət arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi 2022-ci il ilə müqayisədə 14,3 faiz artaraq 529,4 milyon dollara çatıb. Bu zaman Qazaxıstandan Azərbaycana ixracın həcmi 21,7 faiz artaraq 456,3 milyon dollar təşkil edib. Azərbaycandan Qazaxıstana ixrac isə 73,1 milyon dollara bərabər olub.

Ölkələr arasında digər istiqamətlərdə də münasibətlər artan dinamika ilə inkişaf edir. Hazırda Qazaxıstanda 1065 Azərbaycan şirkəti qeydə alınıb və onların yatırırdıqları sərmayənin həcmi 380,8 milyon dollar həcmindədir. Azərbaycanda isə 150 Qazaxıstan şirkəti qeydə alınıb ki, onların da qoyduğu investisiyanın həcmi 116,6 milyon dollar təşkil edir.

Hazırda Qazaxıstanla Azərbaycan iki mühüm sahədə ən sıx əməkdaşlıq münasibətlərindədir. Bunlardan birincisi Asiyadan Avropaya və əksinə yükdaşımalardır. Çindən Qazaxıstan vasitəsilə yüklərin Xəzər dənizi-Azərbaycan-Gürcüstan-Avropa marşrutu ilə daşınmasını nəzərdə tutan marşrut Orta dəhliz layihəsinin ən mühüm komponentidir. Ukraynada müharibə, həmçinin Qırmızı dənizdə yaranan gərginlik bu dəhlizin əhəmiyyətini qat-qat artırmaqla onunla hərəkətin ən səmərəli hala gətirilməsi zərurətini aktuallaşdırıb. Bu prosedə iki əsas açar ölkə olaraq Qazaxıstanla Azərbaycanın fəaliyyətlərini sıx koordinasiya etməsi çox mühüm əhəmiyyətə malikdir.

Ölkələr arasındakı ikinci daha sıx əməkdaşlıq enerji sahəsindədir. Qazaxıstan prezidentinin Azərbaycana rəsmi səfərindən iki gün öncə Bakıya "KazMunayQaz" şirkətinin nümayəndə heyəti başda İdarə Heyətinin sədri Maqzum Mirzəqəliyev olmaqla səfər edib.

"KazMunayQaz" rəhbəri əvvəlcə SOCAR prezidenti ilə görüşərək cari və perspektiv əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə edib. K.J.Tokayevin səfəri çərçivəsində şirkətlər arasında imzalanan sənədlərə əsasən Qazaxıstan neftinin Azərbaycan üzərindən daşıma həcmi 50 faiz artırılacaq. SOCAR bir ay müddətində Qazaxıstan tərəfinə Bakı-Supsa kəməri ilə daşımalara dair öz təkliflərini təqdim edəcək.

Bundan əlavə, "KazMunayQaz" SOCAR-a təklif edib ki, əməkdaşlıq ancaq nəqlietmə ilə məhdudlaşdırılmasın və Qazaxıstanda geoloji-kəşfiyyat, həmçinin hasilat layihələrində də iştirakı nəzərdə keçirsin.

Qeyd edək ki, K.J.Tokayev səfər öncəsi APA agentliyinə verdiyi müsahibədə ölkələr arasındakı gündəlikdəki əsas mövzuları açıq qeyd

Qazaxıstanla münasibətlərdə yeni mərhələ - Türk dünyasının qazancı...

İki ölkənin birgə fəaliyyəti digər qonşulara da fayda gətirir

edib: "Bizim portfoliomuza həm ölkələrimiz, həmçinin bütün region üçün vacib olan bir sıra layihələr daxildir. Buraya Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun (Orta dəhliz) imkanlarının genişləndirilməsi, Xəzərin dibi ilə fiber-optik rabitə xəttinin və enerji kabelinin çəkilməsi, Azərbaycan vasitəsilə neft və uranın ixracı, Qazaxıstandan Azərbaycan bazarına buğda tədarükünü aid etmək olar. Bir sıra birgə təşəbbüslər ölkələrimiz arasında mədəni əlaqələrin möhkəmləndirilməsinə və turist axınının artırılmasına hədəflənib. Ümumi məqsədimiz Qazaxıstanla Azərbaycan arasında həqiqətən də güclü həm strateji, həm də müttəfiqlik əlaqələri yaratmaqdır. Əminəm ki, birgə səylərlə bu məqsədə nail olacağıq".

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimovun fikrincə, Qazaxıstan prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin Azərbaycana dövlət səfərinin çərçivəsi geniş gündəliyi əhatə edir və gələcək geosiyasi məqsədlərə izah verir: "Cənab Tokayevin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə görüşü, iki ölkənin Ali Dövlətlərarası Şurasının birinci iclasında iştirakı, yeni sənədlərin imzalanması Bakı-Astana strateji tərəfdaşlığının planlarını açıqlayır.

Belə ki, Azərbaycanla Qazaxıstan format edilən dünya nizamında:

- Müştərkə maraqlara xidmət edən layihələrin təşviqi üçün cəsarətli öhdəliklər götürüb, onları icra edir;
- Nəqliyyat dəhlizlərini, o cümlədən dəniz marşrutlarını, energetika sahəsindəki əməkdaşlığı dünya geoiqtisadi artırımasının daxilinə yerləşdirir;
- Transizt şəbəkəsindəki konturlarını plana uyğun olan marşrut boyunca əhəmiyyətli geosiyasi təsir yaradan qüvvə kimi irəliyə aparır.

Bu mənada, Əliyevlə Tokayevin müzakirə predmetləri onların Çinin Siyan terminalından Qazaxıstan vasitəsilə Bakının Abşeron stansiyasına konteyner qatarının gəlişini izləməsi fonunda daha aydın şəkildə canlanır".

Şərhçi qeyd edir ki, Çin mərkəzi nizam əsasında global ticarət damarlarının şaxələndirilməsi və onların alternativ dəhlizlər kimi inkişafı perspektiv üçün kritik əhəmiyyət kəsb edir: "Transxəzər nəqliyyat dəhlizinin (Orta dəhliz) başlanğıc nöqtəsi olan Çin Qazaxıstan, Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan vasitəsilə Avropa arasında geosiyasi və geoiqtisadi təsirləri güclü olan şəbəkə formalaşdırır. Başqa sözlə, Çin beynəlxalq intizamın gələcək taleyi barədə qərar vermək üçün limanları, dəniz yollarını, dəniz ticarətini genişlənmə siyasətinin mərkəzinə gətirir. Bu, Çinin rəqibləri ilə rəqabətdə daha çox səlahiyyət götürmək qabiliyyətini artırır.

Azərbaycanla Qazaxıstan Çin və onun rəqibləri arasında cərəyan edən güc balansına tənzimləyici xarakter verirlər. Üstəlik, Bakı ilə Astananın oxşar tranzit imkanları və potensialı regionda ambisiyalı təsirlərə qarşı çıxmaq bacarıqlarını genişləndirir".

Şərhçiye görə, Azərbaycanla Qazaxıstan daha böyük strateji portretde geosiyasi və geoiqtisadi ştrixlərini bərkitmək üçün Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsindəki integrasiya proseslərinə həlledici töhfə verir: "Düzdür, TDT Azərbaycan və Türkiyənin təşəbbüsü ilə global meydana atılıb, amma indi onun əsas iqtisadi potensialını Qazaxıstan, Azərbaycan və Türkmənistan (müşahidəçi üzvdür) qarşılayır.

TDT çərçivəsindəki dinamikanın özü müsbət qiymətləndirmələrə səbəbdir. TDT dünyada böhranların kəskinləşdiyi dövrdə ittifaq kimi beynəlxalq siyasi hərəkətin önünə

çıxmağı hədəfləyir.

Bakı ilə Astana görüşləri işlərdə nəzərdən qaçıra bilməzlər, ona görə də demək olar ki, Əliyev-Tokayev arasındakı görüşdən sonra iki dövlət çoxşaxəli əlaqələr dinamikasını ən yüksək mərtəbəyə qaldırmaq üçün səylərini birləşdirəcək, bir neçə mərhələdən ibarət yeni kommunikasiyaların yaradılmasını təsdiqləyən qərarlar verəcək.

Bunlar yaxın gələcəkdə Astananın Cənubi Qafqazda və əksinə, Bakının Mərkəzi Asiyada təsirlərini gücləndirəcək"...

İqtisadçı-alim, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramovun sözlərinə görə, Azərbaycanla Qazaxıstanın qarşılıqlı iqtisadi münasibətlərinin inkişaf imkanları çox genişdir: "Bu kontekstdən həm Transxəzər marşrutu üzrə, həm də Xəzər dənizinin enerji potensialının dünya bazarına çıxarılması baxımından iki dövlət çox səmərəli fəaliyyətlər həyata keçirirlər. Bundan əlavə, qarşılıqlı investisiya qoyuluşlarının artım imkanları var. Xüsusilə Türk İnvestisiya Fondu çərçivəsində daha çox sərmayə qoyuluşu hədəflənir. İki qardaş ölkə arasında münasibətlərin dərinləşməsi bütövlükdə türk dövlətləri arasında əlaqələrin inkişafı üçün müsbət zəmin yaradır. Bura həm iqtisadi, həm sosial, həm mədəni və digər sahələr aiddir".

Millət vəkili bildirir ki, əlaqələrin gələcək inkişafı baxımından qarşılıqlı investisiya qoyuluşlarının artırılması, ölkələrin bir-birinin iqtisadiyyatına sərmayə qoyuluşunu artırması mühüm rol oynaya bilər.

Politoloq, "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğluna görə, necə ki, Azərbaycan-Türkiyə strateji münasibətləri, tarixin ən qızıl dövrünü yaşayır, eləcə də Azərbaycan-Qazaxıstan münasibətləri, iki ölkə arasında əlaqələr tarixinin

çıxış mərhələsini yaşayır: "Qazaxıstanın keçmiş prezidenti Nursultan Nazarbayevin yerinə gələn Kasım-Jomart Tokayevin Rusiyaya yaxın olacağı proqnozları özünü doğrultmadı. Belə fikirlər də səslənmirdi ki, Tokayev hakimiyyətini qorumaq məsələsində Rusiyadan dəstək aldığı üçün Kremldən asılı vəziyyətə düşəcək. Bunlar da yanlış çıxdı. Əksinə, Tokayev rusiyalı həmkarı Vladimir Putinin üzünə baxaraq dedi ki, Qazaxıstan Donbası Rusiya ərazisi kimi tanıya bilməz. Bakıda olan Tokayev Azərbaycan və Türkiyə ilə ittifaqı gücləndirməyə maraqlıdır, türk dövlətləri arasında integrasiyanın genişlənmə-

nir. Buna görə də hazırda Gürcüstan da Qazaxıstan neftinin Bakı-Supsa kəməri vasitəsilə nəqlində Azərbaycanla intensiv müzakirələr aparır. Bunu Gürcüstan baş nazirinin birinci müavini, iqtisadiyyat və davamlı inkişaf naziri Levan Davitaşvili jurnalistlərə açıqlamasında deyib. O, bunun yalnız Gürcüstanın deyil, bir neçə ölkənin əməkdaşlığını əhatə edən layihə olduğunu vurğulayıb. Levan Davitaşvili bu məsələdə BP ilə də birbaşa əlaqələrin qurulduğunu deyib.

Nazir əlavə edib ki, neft kəmərinin istismarı üçün Azərbaycanın mövqeyi vacibdir və Gürcüstan bu məsələdə Bakı ilə intensiv dialoq aparır. O bildirib ki, kəmərlə Qazaxıstan neftinin nəqlinə bu il başlanıla bilər. "Qazaxıstan nefti Azərbaycan nefti ilə qarşılıqlıdır. Çünki bu neft başqa növdür. Düşünürəm ki, bizim indi əsas məsələlərdə əminliyimiz var. Gələcəkdə biz bir milyon tondan çox neft nəql edə biləcəyimizi düşünürük. Ümid edirəm ki, neftin nəqlinə bu il, başlanacaq".

□ **Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"**

Səfir: "Tokayevin səfəri əlaqələrin möhkəmlənməsinə töhfə verəcək"

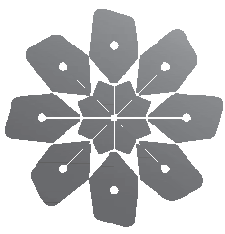
Qazaxıstanın dövlət başçısı Kasım-Jomart Tokayev Azərbaycana səfərinə qiymət verib və çıxışları zamanı bir neçə dəfə vurğulayıb ki, olduqca faydalı və hərtərəfli səfər baş tutub.

APA xəbər verir ki, bu barədə Qazaxıstanın Azərbaycanla səfəri Alim Bayel Bakıda Azərbaycan-Qazaxıstan Ekspert Şurasının üçüncü iclasında deyib.

Diplomat əmin olduğunu bildirib ki, bu səfər ölkələrimiz arasında əlaqələrin getdikcə möhkəmlənməsi üçün öz töhfəsini verəcək.

Alim Bayel əlaqələrin inkişaf etdirilməsi üçün görülmüş işlərdən danışaraq qeyd edib ki, 2022-ci ilə müqayisədə ötən il ölkələrimiz arasında yükdaşıma həcmi 65 faiz artıb: "Azərbaycan vasitəsilə Qazaxıstan nefti və uranı dünya bazarlarına çıxarılır, Xəzər dənizinin dibi ilə fiberoptik xəttin çəkilməsi Asiya ilə Avropa arasında informasiya ötürülməsində böyük rol oynayacaq".

Diplomat həmçinin Qazaxıstanın qardaş Azərbaycan xalqına hədiyyəsi olan, işğaldan azad olunmuş Füzuli şəhərində Kurmanqazi adına Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzinin açılışını da əhatə edən hadisə adlandırır. O, ölkəmizdə bu il keçiriləcək BMT-nin 100 illik Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) toxunaraq deyib ki, Qazaxıstan lideri həmin tədbirdə iştirak üçün dəvət alıb və onun belə bir mötəbər tədbirdə iştirakı ölkələrarası əlaqələrin inkişafında əhəmiyyətli rol oynayacaq.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Gənc nəslin milli mənlük şüurunun
inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik
hisslərinin tərbiyəsi**

“Milli ideologiya ictimai-siyasi, sosial davranışların əsasında ortaya çıxan ümumi vəziyyətdir. Bunu əldə edə bilmişikmi? Tarixi nöqtəyi-nəzərdən baxsaq, bir neçə mərhələnin adımlarını çəkə bilərik”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sözcüsü, beynəlxalq məsələlər üzrə ekspert Əziz Əlibəyli “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında milli ideologiya məsələsini tarixi kontekstdən şərh etdi: “20-ci əsrdə demokratik cəmiyyət qurulduqdan sonrakı dövrdə, 1930-cu ilə qədər milli bütövlük mövzusunda axtarılar gedib. Ədəbiyyat onu hər formada türk, tatar adı ilə, müxtəlif etnik toplusuqların adı ilə idarə edib. Elmi əsaslandırma isə 1930-cu illərdən başlayıb. Bu bir qədər də Stalinin göstərişi ilə olub. Azərbaycan üçün yeni milli kimlik inşa ediblər. Buna Azərbaycan milli kimliyi deyiblər. Ondan sonra isə Qarabağ müharibəsini yaşadıq, SSRİ süqut etdi, Vətən müharibəsində isə qalib gəldik. 90-cı illərə qədər ümumiləşdirilmiş azərbaycançılıq ideologiya-

sı ilə yol davam etdik. Vətən müharibəsindən sonra məlum oldu ki, əslində azərbaycançılıq ideologiyadan daha çox, ideyadır. Milli ideologiyaya ümumi baxış bundan ibarətdir ki, axtarış davam edir. Bu məsələyə azərbaycançılıq üzərindən baxmaq düz gəlir. Müharibə ölkənin milli təhlükəsizlik mövqeyinin müdafiə xarakterli olmasından çıxması üçün bizə imkan verdi. Biz artıq ictimai instinktləri cəmləşdirə biləcək ideologiyaya keçid mərhələsini ortaya qoymuşuq. Bundan başqa, müharibə ilkin ideoloji riski ortaya çıxardı. Xalq qalib gəldikdən sonra hansı ideologiya ətrafında birləşməli olduğu sualı yarandı. Bu, etnik ideoloji baxışı özündə əks etdirərmə? Azərbaycanın bütövləşməsi uğrunda yalnız türk əsilli şəxslər şəhid olmayıb. Digər etnikləri

Milli şüur, vətənpərvərlik

“Azərbaycançılıq ideologiyadan daha çox ideyadır”

Əziz Əlibəyli: “Önemli məqamlardan biri də budur ki, ideologiyaların simvolları olmalıdır”

də nəzərə almaq lazımdır”.

Ə.Əlibəyli vurğuladı ki, ilk dəfədir ki, hakimiyyət ideoloji konsepsiyada çıxış edir: “İlk dəfədir ki, hərbi, siyasi və ideoloji güc özünü təsdiq etdi və dərhal ölkənin birinci şəxsinin dilindən hədəf müəyyən edildi, ideoloji savaşa konkret hədəfləri göstərildi. Bundan sonra milli ideologiyanın ilkin işartılarını tapmağa başladıq. Millətin mədəni, tarixi və siyasi konteksti ide-

oloji proqnozlar hazırlanarkən ideoloji reyting kimi nəzərə alınmalıdır. Çünki milli ideoloji təhlükəsizlik vəziyyəti bunlar olmadan həll oluna bilməz. Bundan başqa, qanunvericilikdə boşluq var. Yeni ideoloji baxışlara dair milli təhlükəsizlik kontekstindən yanaşma yenilənməlidir. Dini cərəyanların radikallaşması, terrorçuluq, eyni zamanda müxtəlif formalarda qonşu ölkələrin hərbi gündəmində işt-

rak edən dini hərbi məktəblərdə fəaliyyət göstərən şəxslər var. Maraqlıdır ki, biz bunları terror təşkilatlarının tərkibində nəzərdən keçirmişik. Azərbaycanlı olub ideologiyasını başqa dövlətdən alanlarla bağlı kontekst müəyyən edilməlidir. Milli ideologiyayı formalaşdırmadan öncə alt bazası - iqtisadi, siyasi və sosial amillər həll olunmalıdır. Cəmiyyətin ümumi yaşayış səviyyəsi yüksək olmalıdır, çünki adətən yad ideologiyaların təsiri altına düşən şəxslərin əksəriyyəti maddi sıxıntıdan əziyyət çəkir. Başqa məsələ bundan ibarətdir ki, dövlətin idarəetmə və yönləndirici alətləri təhlükələri aydın şəkildə ifadə etməlidir. Dövlət təhlükənin adını dəqiq deməlidir. Vətəndaş üçün ictimailəşdirilməli, onu bütün təhlükələrə qarşı səfərbər edəcək hansı vəzifə dayanır? Bu, aydınlaşdırılmalıdır. Mədəni millətçilik də önemlidir. Siyasi millətçilik siyasi muxta-

riyyət əldə etməyə yönəlsə, mədəni millətçilik millətin mədəni baxımdan yetişdirilməsinə yönəlir. Biz bunu da ayırd etməliyik. Düşünürəm ki, yol mədəni millətçilikdən başlamalıdır. Vətən müharibəsində mənəvi-psixoloji keyfiyyətlər üzə çıxmağa başlayanda bunu yeni milli ideoloji baxış adlandırdıq. Hətta Zəhid Oruc “Dördüncü Respublika” kimi konseptual ad da verib. Yeni milli kimlik, Prezidentin dediyi kimi, azərbaycançılıq ideologiyasına söykənir və Azərbaycanda bərqərar olub. Ölkə başçısı “yeni dövr başlayır” sərəlvəsi ilə bu mesajı verir. Prezident İlham Əliyev Türkiyədəki səfəri zamanı da bu məsələni gündəmə gətirmişdi ki, biz Türk dünyası ilə ortaq dəyərlərə, eyni kökə malik olan, qəhrəmanlıq hekayələrini bölüşən bir millətik. Azərbaycanın birləşdirici funksiyasını global siyasətə tətbiq edəndə türkçülükə toqquşma yaradır. Yeni kimlik formalaşdırılanda qərar verə bilmək üçün bunu da həll etmək lazımdır. Önemli məqamlardan biri də budur ki, ideologiyaların simvolları olmalıdır. Ölkə başçısının çağırışları var, amma elm, siyasət, ictimai rəy bunu ortaya necə qoyacağını müəyyən etməlidir”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Nigar HƏSƏNLİ

Qarabağda özünə evi kimlər və nə vaxt tikə biləcək - açıqlama

Deputat: “Bu, ilk növbədə işğaldan azad edilmiş rayonlarımıza əhəlinin qayıdışını sürətləndirəcək”

Qarabağda quruculuq-abadlıq, tikinti işləri başlayanda belə təklif vardı ki, azad edilmiş ərazilərin sakinləri olan vətəndaşlar ata-baba yurtda özələri fərdi qaydada da ev tikməli və bərpa işlərinə bu cür töhfə verməlidirlər.

Ancaq bir neçə il bu məsələ təklif olaraq qaldı. İndi isə deyəsən, reallaşır.

Belə ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə evlərini özləri inşa etmək istəyən vətəndaşların arzusu reallaşa bilər. Bununla bağlı müraciətlərə baxılması nəzərdə tutulub.

Bərpa-quruculuq işlərində iştirak etmək istəyən şəxslər tərəfindən konkret müraciətlər olacağı təqdirdə onlara yaşayış məntəqələrinin bərpası və yenidən qurulması ilə bağlı təsdiq olunmuş planlara uyğun aidiyyəti üzrə baxılması nəzərdə tutulub.

Deputat Tahir Rzayev AzTV-yə bildirib ki, Nazirlər Kabinetinin hesabatında bu məsələ şərh olunur: “Bu müraciətlərə baxıla bilər. Dövlətin nəzarəti altında və müvafiq orqanların bilavasitə tapşırıqları əsasında tikiləcək”.

Bəs bu məsələyə dair konkret bir layihə, qərar hazır-

lanırmı? Kim hazırlayır və ya hazırlamalıdır? Qarabağ camaatının bu məsələyə reaksiyası necədir? Kimlər və nə zaman müraciət edərkən, dədə-baba torpağında özünə ev tikmək səlahiyyətində olacaq?

Kəlbəcərin deputatı Aqil Məmmədov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, torpaqlarımız işğaldan azad edildikdən az sonra həmin rayonlardan olan bir sıra imkanlı sakinlər müraciət edərək öz ata-baba yurdlarında

şəxsi vəsaitləri ilə ev tikmək istədiklərini və onlara bunun üçün şərait yaradılmasını xahiş etmişdilər. Son zamanlarda da bu cür müraciətlər edilir: “İnsanlarımızın bu istəklərinə müsbət yanaşsın. Maddi imkan çatmayan şəxslərə şərait yaratmaq lazımdır ki, dövlətin təsdiq elədiyi plan-layihə əsasında evlərini inşa etsinlər. Dövlətin müvafiq qurumlarının ayırdığı ərazidən kənara çıxmaq və müvafiq qurumların hazırlayıb təqdim etdiyi plan-layihə ilə

vətəndaşların özlərinə ev tikmələrinin müsbət tərəfləri olardı. Bu, ilk növbədə işğaldan azad edilmiş rayonlarımıza əhəlinin qayıdışını sürətləndirəcək. Təkcə Kəlbəcər rayonu üzrə deyil, bütün işğaldan azad olunmuş rayonlarımızdan öz evlərini tikmək istəyən insanlar olduğu üçün bu iş icazə verilməsi bütün işğaldan azad edilmiş rayonlara əhəlinin qayıdış prosesinə töhfə verəcək və kəndlərimizin, qəsəbələrimizin qurulması tezləşəcək. Bu mə-

sələnin daha bir töhfəsi o olacaqdı ki, dövlət büdcəsinə qənaət ediləcək, nəticədə imkansız ailələrə evlərin tikilməsi sürətlənəcək. Çünki söhbət burada şəxsi vəsaiti hesabına öz evini tikmək istəyən sakinlərə icazə verilməsindən gedir”.

Deputat hesab edir ki, bu ideyanın reallaşmasının müsbət tərəfləri çox olduğundan məsələyə dövlət tərəfindən müsbət yanaşılmalıdır: “İnanıram ki, yaxın gələcəkdə aidiyyəti qurumlar tərəfindən bu istiqamətdə lazımı addımlar atılacaq. Məsələ qanuniləşdirildikdən sonra vətəndaşlar özlərinə ev tikmək üçün aidiyyəti qurumlara rəsmi müraciət edə və bundan sonra müraciətə baxıla bilər.

Lakin bir məsələni də unutmamaq lazımdır. Dövlətin rəsmi icazə verməsi, şərait yaratması heç də o demək deyil ki, kim harada istədi, necə istədi ev tikmək hüququ qazanır. Yəni də təkrar edərdim ki, yalnız müvafiq qurumların ayırdığı layihələndirilmiş ərazidə baş plana uyğun şəkildə ev tikilməsindən söhbət gedir”.

Deputat vurğuladı ki, haqqında söhbət gedən məsələ barədə hələ yekun qərar qəbul edilməyib. Lakin gündəmdədir: “Ona görə də inanıram ki, yaxın zamanlarda hökumət bu vacib məsələyə münasibətini bildirecək və məsələ müsbət həllini tapacaq. Lakin konkret vaxt barədə dəqiq fikir söyləyə bilmərəm. Yəni bu gün üçün demək mümkün deyil ki, qərar dəqiq nə zaman veriləcək və sakinlərə özlərinə ev tikmək üçün dəqiq hansı tarixdən icazə veriləcək”.

Cəbrayıl rayonundan deputat Ceyhun Məmmədov isə

bildirdi ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə quruculuq, abadlıq işləri sürətlə həyata keçirilir. Torpaqlarımız azad olunarkən insanlar düşünürdün əsas məsələlərdən biri öz doğma yurduna nə zaman qayıdacağı ilə bağlı idi: “Bu gün isə biz deyə bilərik ki, artıq qayıdış prosesi başlayıb və sürətlə formada həyata keçirilir. Artıq Zəngilana, Füzuliyə, Laçına insanlar köçüblər. Plana əsasən, ən qısa vaxtda Cəbrayıl, Ağdamda, Kəlbəcərdə, Şuşada, insanlarımızın məskunlaşdırılmasına start verilməsi planlaşdırılır. Yəni bu gün dövlət siyasətində əhəlinin öz ata-baba yurtda qayıdışı məsələsi əsas yerlərdən birini tutur. Sakinlərin özlərinə şəxsi evlər tikməsi məsələsinə gəldikdə isə bu məsələyə cənab Prezident bir neçə dəfə toxunub, fikirlərini bildirib. Prezident yerli mediaya müsahibəsində bu məsələnin müsbət həll ediləcəyini söyləmişdi. Yəni ölkə rəhbərinin bu məsələdə mövqeyi bəllidir. Ona görə də əlbəttə ki, gələcəkdə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə vətəndaşlara şəxsi evlərini tikməyə icazə verilməsi nəzərdə tutulur. Bunun detalları, hansı formada həyata keçiriləcəyi barədə qərar qəbul edildikdən sonra insanlara ətraflı məlumat verəcək. İnsanların bu məsələ istiqamətində gözləntisi var. Dövlət işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə bərpa-quruculuq işlərinə həmin vətəndaşlarımızı da cəlb etsə, işin xeyrinə olacaq. Çünki insanlarımız bu prosesə töhfə verməyə həvəslidir. Hər şey planlaşdırılmış və düşünülmüş formada ediləcək”.

Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”

Ermenistanın baş naziri Nikol Paşinyan növbəti dəfə öz hiyləgər ampluasına sadıq qalaraq, ictimai rəyə hesablanmış xaosluq açıqlamalar verib. O, dələduz mahiyyətli şəxslərin xislətinə uyğun gələn formada danışır: gah özünü sülh tərəfdarı kimi göstərib, gah da revanşistlərin “əlinə oynayır”. O, Qazaxın hələ də erməni işğalında olan 7 kəndi ilə bağlı suala cavabında “Tavuş bölgəsində heç bir kəndin təslim edilməsindən söhbət belə getməyib və ola da bilməz” - deyib.

Sitat: “Azərbaycan mətbuatında kəndlərin adları açıqlananda Ermənistan Respublikası ərazisində nəinki sovet dövründə, hətta ondan sonra da belə adda kəndlər olmayıb”. Bunun ardınca isə Nikol mövcud sərhədlərin Almatı Bəyannaməsi ilə təsdiqləndiyini iddia edib: “Beynəlxalq sazişlərə görə, Sovetlər İttifaqı dövründə mövcud olan inzibati sərhədin o tayında olan şərti olaraq Azərbaycandır, bu tərəfdə olan Ermənistandır. Delimitasiya prosesində biz çalışmalıyıq ki, bu sərhədi hansısa formata dəfə edək. Biz de-yure reallıqdan çıxış etməliyik. Ermənistanda olan Ermənistanıdır, Ermənistanda olmayan Ermənistanın deyil”. Sərhədlərlə bağlı saxtakarlığını davam etdirən Paşinyan faktiki olaraq işğala qədər de-yure və de-fakto Azərbaycana məxsus kəndlərlə bağlı “Ermənistanda olan Ermənistanıdır” deməklə, işğaldakı kəndlərimizi faktiki “özünü-küləşdirmə” siyasətinə rəvac verir. Bundan başqa, Paşinyan deyir ki, Ermənistan ətrafında təhlükəsizliklə bağlı vəziyyət gərgin olaraq qalmaqda davam edir: “Bura Ermənistanın ərazisidir və bizim bu sərhəddən kənarda heç bir ambisiyamız olmamalıdır. Çünki bu sərhəddən kənarda olan istənilən ambisiya bizim zəif yerimiz kimi, qanuni mövqelərimizi sarsıtmaq üçün istifadə olunacaq. Biz deyirik: bu xətdən kənər hər şey bizim deyil. Bu xətdən içəri hər şey bizimdir. Bu məntiqə biz öz təhlükəsizliyimizi təmin edəcəyik”.

Axı delimitasiya və demarkasiya olmadan hansı xətdən söhbət gedə bilər? Xətti Paşinyan özbaşına necə müəyyən edir? Üstəlik də, o halda ki, Paşinyan elə martın 12-də keçirdiyi brifinqdə deyib ki, Ermənistanın ərazisi 29 800 kvadrat kilometr yox, 29 743 kvadrat kilometrdir: “...Mən sizə 29.800 kvadrat kilometr ərazini əhatə edən bir epizod haqqında danışacağam. Danışıqlar zamanı Azərbaycan Ermənistanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını və heç bir ərazi iddiası olmadığını bəyan etdi. Niyə söhbət davam edir? Bir sadə səbəbə görə. Brüsseldəki danışıqlarda belə bir sual yarandı: Azərbaycan Ermənistanın ərazi bütövlüyü dedikdə nəyi nəzərdə tutur? Ermənistan Azərbaycanın ərazi bütövlüyündən danışanda nəyi nəzərdə tutur?... Ərazilərlə bağlı məlumatlar Al Şurasının prezidentinə ötürülüb. Sonra rəqəmlərin yuvarlaqlaşdırıldığı məlum oldu. Azərbaycan tərəfi Ermənistanın dövlət or-

qanlarının internet saytlarında Ermənistan ərazisinin 29 800 kvadrat kilometrden az - 29 743-dən az göstərilməsinə diqqəti çəkib. Eyni şey Azərbaycana da aiddir, rəqəm yuvarlaqlaşdırılıb. Məhz bu rəqəmlər ətrafında aparılan müzakirələrə görə müəyyən gərginlik yaranıb...”

Bu cür xaosluq, həyasız, hiyləgər və dələduzlara məxsus tonda açıqlamalardan sonra Paşinyan sülh sazişindən danışır. O, sülh imzalanaçağı təqdirdə Ermənistanın Azərbaycana qarşı beynəlxalq məhkəmələrdə şikayətlərinin geri götürülməsinin mümkün olduğunu bildirir: “Danışıqlar prosesində bu məsələ müzakirə olunub və olunur. Bizim mövqeyimiz belədir ki, beynəlxalq məhkəmələrdə şikayətlərin geri götürülməsi prosesin ən sonunda, sülh sazişinin müddəaları razılaşdırılmağa hazır olması bəlli olanda müzakirə oluna bilər. Bu məntiqlidir. Sülh sazişi imzalanırsa, bir-birinə qarşı hüquqi müharibələr aparmaq nəyə lazımdır...” Paşinyan habelə etiraf edib ki, Ermənistan konstitusiyası dəyişikliklərinə gedəcək, amma maraqlıdır ki, hələlik ortada hər hansı layihənin, mətnin olmadığını deyib. Nikol əgər Azərbaycana aid kəndlərin könüllü təhvilindən boyun qaçırsa, sərhədlərin delimitasiyasını öz arzusu kimi “müəyyən” edirsə, bu, faktiki olaraq sülhdən rəsmi imtina kimi başa düşülə bilər. Bəs bu halda Azərbaycan nə edəcək? Reallıq budur ki, Ermənistan rəhbərliyinin spontan açıqlamaları sülh prosesinə zərər verir. Sanki rəsmi İrəvan Azərbaycanın “Demir yumruğu”u işə salmasında maraqlı görünür. Bunun səbəbi nə ola bilər? Paşinyanın bu cür davranışını ekspertlərimiz necə qiymətləndirir?

Ermənişünas alim, professor Qafar Çaxmaqlı “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Paşinyanın sərəmsəmləmələrini Ermənistanın özündə də şərh edirlər və bu adamın “manevrlərinin” öz başında çatlayacağı qənaətinə gəlirlər: “Bir müddət əvvəl o, çıxışlarının birində Qazax rayonuna aid “anklavlar” məsələsinə toxunaraq demişdi ki, bu kəndlərin Azərbaycanın olduğunu qəbul edirik, bu şərtlə ki, Azərbaycan da Gədəbəy ərazisində olan Başkəndin (“Artsvaşen” adlandırılır-red.) bizim olduğunu qəbul etsin və bu kəndlərin dəyişdirilməsi məsələsinə baxılsın. Naxçıvanın Kərki kəndi ilə bağlı isə heç bir mübahisə yoxdur. Pa-

Paşinyan yenə hiyləgər ampluasında - təxribat cəhdi...

Erməni baş nazirin xaosluq açıqlamalarına Bakıdan reaksiya; bu fikirlər sülh prosesinə zərər verir

şinyan bu məsələnin bir neçə dəfə müzakirə edildiyini də demişdi və hətta onu Azərbaycana güzəştə getməkdə ittiham etmişdilər. İndi “Tavuş bölgəsində heç bir kəndin təslim edilməsindən söhbət belə getməyib və ola da bilməz” deməsi ən azından iki-üzlü siyasi gedişdir. Əlbəttə, Ermənistanın ərazisində belə kəndlər olmayıb və 90-cı illərdə bu kəndlərin Ermənistan tərəfindən işğal edildiyi, orada döyüşlər getdiyi, kəndlərin yandırıldığı, azərbaycanlı əhəlinin öldürüldüyü və bu kəndlərdən qovulduğu faktları hər kəsə məlumdur. Paşinyan bununla Azərbaycanın şərti sərhədlər adlandırdığı və demarkasiya və delimitasiya işlərinin davam etdiyi bir prosesin də dayandırılması məqsədini güdür. Qəribədir ki, o da Sovetlər İttifaqı dövründə administrativ sərhədləri “şərti sərhədlər” adlandırır. O zaman nədən Azərbaycanın Cermuk, Zod və başqa istiqamətlərdə yüksəkliklərə nəzarəti həyata keçirməsini guya Ermənistanın 2 min kvadratkilometrlük torpağının “işğalı” adlandırır, guya 31 erməni yaşıyış məntəqəsinə Azərbaycanın girdiyini deyir, suveren Ermənistan ərazisinə müdaxilə kimi car çəkir? Paşinyan faktiki olaraq işğala qədər de-yure və de-fakto Azərbaycana məxsus kəndlərlə bağlı “Ermənistanda olan Ermənistanıdır” deməklə, işğaldakı kəndlərimizi “özünü-küləşdirmə” siyasətinə rəvac verir”.

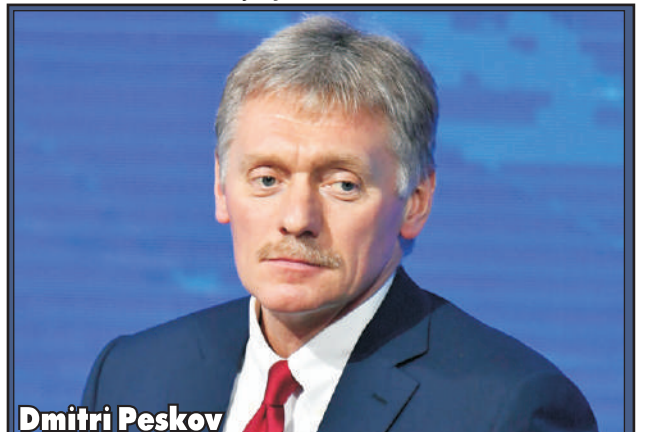
Bununla nə demək istəyir Paşinyan, məqsəd-məramı nədir? Q.Çaxmaqlı: “O, Azərbaycanı açıq şəkildə hərbi əməliyyatlar keçirməyə

təhrik edir. Azərbaycanla sülh danışıqları prosesinin uzadılması üçün yeni ağılsız variantlar fikirləşir. Bütün bunları dedikdən sonra onun sülhdən danışması da beynəlxalq ictimaiyyətə ölkəsinin “sülhpərvər” göstərmək cəhdidir. Paşinyan bilir ki, Azərbaycan işğal altında olan 8 kəndin azad olunması üçün hər şeyi edəcək, ona görə də bəri başdan özünü sığortalamaq istəyir, həm də daxili auditoriyaya mesaj verməyə çalışır ki, o, guya Ermənistanın 29, 8 min kv.km-lik ərazisini qoruyur. Bu, əslində sülh prosesini uzatmaq cəhdidir. Çünki onun Ermənistanın sülh danışıqları prosesində ortaya çıxan 1991-ci il müstəqillik bəyannaməsində, sonra 1995-ci il konstitusiyasında qonşu ölkələrə qarşı səsləndirilən ərazi iddialarından əl çəkmək kimi bir fikri yoxdur, daxili siyasi basqılar qarşısında bunları etmək çətinliyi qarşısındadır. Bu isə sülh danışıqlarını mümkünsüz edən və gərginliyin artmasına səbəb olan cəhətlərdir”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri Tural İsmayilov isə bildirib ki, hazırda Ermənistanın Qazaxın 7, Naxçıvanın isə Kərki kəndini Azərbaycana qaytarmaqdan başqa yolu qalmayıb: “Rəsmi İrəvan bu məsələləri uzatmaqla nəyə nail ola bilər ki? Bu gün Ermənistanın yalnız Azərbaycanın diktəsinə yerinə yetirmək seçimi var, onun başqa seçimi yoxdur və digər seçimlər onu fəlakətə aparır. Ermənistan Statistika Komitəsinin açıqladığı rəqəmlər də Ermənistan-dakı vəziyyətin acınacaqlı ol-

irəli sürmək kimi bir seçimi ola bilməz”. **Ekspert bildirdi ki, 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi sonrasında Ermənistanın hansısa bir şərti irəli sürməsi məntiqsizdir:** “Çünki hərbi və siyasi üstünlük hələ də rəsmi Bakının əlinədir. Yeni Azərbaycanın bir çox kəndləri, o cümlədən Qazaxın kəndlərini Ermənistanın işğalından azad etməyə tam qanuni haqqı var. Azərbaycanın niyyəti regionda yeni eskalasiya yaratmaq deyil. Ona görə də sülh sazişi üçün danışıqlar fonunda kəndlərin qaytarılmasına üstünlük verə bilərik. Burada önəmli məsələ Paşinyanın atacağı addımlardır. Yəni davamlı sülhdən yayınma, silahlanma, müharibə hazırlıqları görmək də sülhə inamı azaldır. Bu gün Ermənistanı narahat edən əsas məqam Qazaxın kəndlərinin qaytarılması fonunda Ermənistandan Gürcüstana gedən yolların Bakının nəzarətinə keçməsidir. Amma bu boş və mənasız bir narahatlıqdır. Azərbaycan ölkələrin beynəlxalq hüquqla tanınan ərazilərinə hörmət edir. Rəsmi Bakının Ermənistanın yollarına nəzarət etmək niyyəti yoxdur”.

□ **E.PAŞASOY,**
“Yeni Müsavat”

Dmitri Peskov

Rusiya Ermənistanın KTMT-yə üzvlüyü ilə bağlı vəziyyəti aydınlaşdıracaq

Rusiya Ermənistanın Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatına üzvlüyü ilə bağlı vəziyyəti aydınlaşdıracaq. APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib.

Onun sözlərinə görə, Moskva İrəvanla təmasları davam etdirəcək və onun KTMT-yə üzvlüyü ilə bağlı vəziyyəti aydınlaşdıracaq.

“Əlbəttə, biz bu bəyanatları eşitməmişik. Təbii ki, hələ çox iş var. Bizi həm KTMT çərçivəsində, həm də erməni tərəfdarlarımızla ikitərəfli səviyyədə təmaslar lazımdır. Biz Ermənistan baş nazirinin bəyanatlarına uyğun olaraq aydınlaşdırıb danışacağıq”, - deyər Rusiya prezidentinin mətbuat katibi qeyd edib.

Uşaqları döymək haqda pritça

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Quska müəllim 6 il türmədə yatandan sonra azadlığa bir ay qalmışdı ki, şanlı hökumətimizin onun əməllərində yeni cinayət əlamətləri aşkar etdi. 5 milyon yeyintiye yol veribdir. Tutulmazdan qabaq.

Bundan hansı nəticə çıxarmaq olar? Deməli, şanlı hökumətimizin hələlik Quska müəllimi əfv etmək barədə qəti qərarı yoxdur. Və nə qədər ki, o qərar yoxdur, müəllim içəridə dəxi 6 il yatsın - xeyri olmayacaqdır. Azadlığa çıxmağa az qalmış təzə cinayətlərinin tapılması mühəqqəqdır. Axırda işlətdiyim arxaik ərəb sözüdür, anlamı gerçək, doğru-zad deməkdir.

Əlbəttə, Quska müəllimin türmədə saxlanması əsrlər boyunca davam edə bilməz. Heç burada hansısa çirkin məqsəd aramağın da mənası yoxdur. Maşallah, bizdə insan hüquqları əməlli qorunur. Tutulmalar da qanunvericiliyə əsasən olur.

Yeri gəlmişkən, qanunvericilik yaxşı sözdür, qanun və vericilik hissələrindən yaranmışdır. Müdriklər bizi öyrətdir ki, eşq - verməklə alınır! Verdin - adındır, yedin - dadındır, qaldı - yadıdır. Bu temada hələ bir pritça da bilərəm, onu mütləq bura pərçimləməliyəm.

Deyir, qədim əyyamlarda bir sufi dərviş varmış, həqiqət axtarırmış. Gəzə-gəzə gəlir çıxır bir qalaçanın qabağına. Görür qalaçanın bir kərpici gümüşdən, bir kərpici qızıldan qayırlıb, başı buluddan nəm çəkir, ayağı yerdən. Nəse, söhbəti çox uzatmaq, yoxsa oxucular da bizə 6 il nallayar, tam haqlı olaraq. Dərviş qapını döyür, içəridən səs gəlir: "Kimsən?" Dərviş deyir: "Mənəm". Səs deyir: "Çıx get, sənə burada yer yoxdur". Dərviş kor-peşman minir qatara, qayıdır Naxçıvana (məsəl üçün). Uzun illər sonra yenə gəlir qapının önünə, içəridən yenə soruşurlar: "Kimsən?" Dərviş deyir: "Sən". Bu dəfə qapı açılır.

Şübhəsiz, burada anlayanlar üçün böyük hikmətlər vardır. Fürsətdən istifadə edərək Qazaxıstan prezidentinə təşəkkürümü çatdırıram, çünki onun sayəsində məşhur memarımız Elbəy müəllimin adının əslində Elbay olmasını öyrəndik. Halbuki neçə illərdir jurnalistlərimiz dirəşib kişinin ismi-şərifini Elbəy yazır. Belə şeyləri bilmək vacibdir. Məsələn, eks-mədəniyyət nazirimiz Əbülfəz müəllimin adı da sənəddə, dəftər-kitabda Əbülfəz idi. Bəzən Əbülfəz yazırdılar, Əbülfəz Elçibəylə qarışıq düşürdü. Axırda elə ona görə işdən çıxartdılar. Rəhbərliyi əsəbləşdirirmiş.

Qayıdaq mövzuya. Mövzu isə odur ki, başqa bir istedadlı gəncimiz arvadı, model Razi xanımı narazi salmış, onu döymüşdü. Hökumətimiz də yenə haqlı olaraq cavanı türməyə basdı, neçə ilse iş verildi. İndi təzə tema çıxıb, sən demə, bu gənc həm də dələduz və fırıldaqçıymış. Və kimi aldatdı yaxşıdır? Birbaşa Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankını! Təsəvvür elə. Bu bankı 30 il qabaq Avropada hökumətlər qurublar ki, iqtisadiyyatın inkişafına dəstək verilsin, bədbəxtlər bizim ölkədə fırıldaqçıya tuş olublar. Ölkəmizin beynəlxalq imicinə, ekonomik reytinglərinə zərərdir. Arvadını döyürsən, cəhənnəmə döy. İqtisadiyyatımızın günahı nədir, ay yaramaz?!

Yuxarıdakı abzasda yanıtmaz ifadəyə yol verdiyimi anlayıram. Heç kimi döymək olmaz. Ancaq nə etməli, təsir altına düşürük. Dünən adını çəkmək istəmədiyim bir xalq yazıçımızın müsahibəsini oxudum, deyir uşaqları döymək lazımdır, əks halda, müəllimə hörmət qoymazlar.

Bu da bizim qabaqda gedən dəmirbəndli... Elə bil uşaq çaqqal-zaddır, sirkdə təlim keçirsən, arada qamçı vurmaşan odlu halqanın arasından tullanmaz. O boyda yaş yaşayıb, hələ də anlamır ki, heç bir insanı - yaşından və məqsəddən asılı olmayaraq - döymək olmaz (yeri gəlmişkən, mən bu baxımdan boksda idman yox, vəhşilik sayıram, lakin bu başqa temadır).

Hələ "metodu" dəstək üçün müəllimlərin uşaq vaxtı özünü çox döydüyünü misal çəkir. Təvazökar adamdır. Hesab edir döyülməyi böyüməsində böyük rol oynamışdır.

Məşədi İbad demişkən, beləsini yixıb yerə ağzına-ağzına vurasan...

Martin 12-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Təhlükəsizlik Şurasının katibi Ramil Usubov Gürcüstana səfər edib.

Usubov Gürcüstana niyə getdi - Azərbaycana qarşı "vasitəçiliyə" son veriləcəkmi...

Gürcüstanın Daxili İşlər Nazirliyinin yaydığı məlumatda bildirilib ki, Ramil Usubov Tiflisə səfəri çərçivəsində Gürcüstanın daxili işlər naziri, Gürcüstan Milli Təhlükəsizlik Şurasının katibi Vaxtanq Qomelauri ilə görüşüb. Məlumatla görə, tərəflər iki ölkənin aidliyyəti orqanları arasında təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinin vacibliyini vurğulayıblar.

Söhbət zamanı həmçinin regionda cari hadisələr və təhlükəsizlik sahəsindəki məsələlərə də toxunulub.

Cənab Usubovun Gürcüstana səfərinin və aparılan müzakirələrin Qərb dairələrinin Gürcüstan üzərindən Azərbaycandakı əlamətlərinə pul ötürməsinin ifşa edildiyi bir dövrə təsadüf etməsi diqqət çəkir.

Xatırladaq ki, mediada yayılan məlumatlarda "5-ci kolona" Qərbdən Azərbaycanda təxribatlar yaratmaq üçün ötürülən vəsaitlərin Gürcüstan bankları vasitəsilə və onların ərazisində realizə edildiyi, ötürüldüyü faktlarla diqqətə çatdırılıb. Buna Azərbaycanla strateji əməkdaşlıqlar edən qonşu Gürcüstanın yol verməsi tənqid də olunub.

Mümkündür ki, cənab Usubov Təhlükəsizlik Şurasının katibi kimi bu fəaliyyətin nə dərəcədə təhlükəli olmasını və bütövlükdə regional təhdidlərə təkan verdiyini də konkret faktlarla Gürcüstanın müvafiq qurumlarının diqqətinə çatdırıb.

Bəs Gürcüstan bu qanunsuz "vasitəçiliyin" qarşısını alacaqmı?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə "Yeni Məşavət"ə bildirdi ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Təhlükəsizlik Şurasının katibi, general-polkovnik Ramil Usubov Gürcüstana səfəri hər iki ölkənin müvafiq qurumları və orqanları arasında təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə xidmət edən bir səfərdir: "Gürcüstan Azərbaycanla həm dost, həm qonşu ölkə olmaqla yanaşı, Azərbaycanla strateji əməkdaşlıq eləyən bir ölkədir. Bu baxımdan Gürcüstanla Azərbaycan arasında təhlükəsizlik

lik sahəsində əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsinin vacibliyi həmişə gündəmdə olub və general-polkovnik Ramil Usubovun səfəri də bunu təsdiq edir. Şübhəsiz ki, hörmətli Ramil Usubovun sə-

Ekspert qeyd etdi ki, hər bir halda Azərbaycan öz təhlükəsizliyini bütün istiqamətlər üzrə qoruyan ölkədir. Eyni zamanda Azərbaycan qonşu dost Gürcüstanla təhlükəsizlik

qoyulan vəzifələri yüksək səviyyədə həyata keçirib. Bu səfər gündəmdə olan məsələlərin Gürcüstan dövlətinin nəzərinə çatdırılması, müəyyən məsələlərin həlli üçün xahiş və tələblərin

Ekspert: "Bütün müzakirə edilən məsələlər ictimaiyyət üçün açıq ola bilməz"

fəri də bu əməkdaşlığın dərinləşməsinə, həlli lazım bilən məsələlərin həllinə mühüm töhfə verəcək.

Son zamanlar həbs edilmiş xaricdən maliyyələşən QHT-lərin, media subyekti adlanan qurumların əməkdaşlarının maliyyəsinin məhz Gürcüstan üzərindən ötürülməsi ilə bağlı ifşaedici faktlar ortaya çıxıb və cəmiyyətə açıqlanıb. Hesab edirəm ki, dost ölkələr arasında bu kimi məsələlərə həssaslıqla yanaşılmalıdır. Qonşu ölkədə sabitliyin pozulmasına yönələn hərəkətlərin maliyyələşdirilməsi üçün tranzit kimi istifadə edilən dövlət buna dərhal reaksiya verməlidir. Gürcüstan Azərbaycana dost olduğu üçün buna reaksiya verə bilməli və bu, nə dərəcədə Gürcüstan qanunvericiliyi ilə uyğundur-uyğun deyil, mən bunu deyə bilmərəm, amma görünən budur ki, maliyyənin çatdırılması üçün Gürcüstandan tranzit kimi istifadə olunur. Cənab Ramil Usubovun səfərində hansı məsələlərin gündəlikdə olduğu yəqin ki, ən yüksək səviyyədə razılaşdırılıb. O da təbiidir ki, bütün müzakirə edilən məsələlər ictimaiyyət üçün açıq ola bilməz. Ona görə də mən indi dəqiq deyə bilmərəm ki, bu səfər çərçivəsində haqqında söhbət gedən məsələ də müzakirə olunub, yoxsa olunmayıb. Ehtimallar və fərziyələr üzərində Ramil Usubovun səfərində konkret hansı məsələnin müzakirə edildiyi barədə fikir bildirmək istəmirəm".

sahəsində əməkdaşlığı dərinləşdirməkdə maraqlıdır: "Əminliklə bildirmək olar ki, general-polkovnik Ramil Usubov təhlükəsizlik şurasının katibi kimi qarşıya

qonşu ölkənin müvafiq orqanlara bildirilməsi baxımından da əhəmiyyətli səfər olub".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Məşavət"

"Bakı və İrəvan arasında yeni müharibə ola bilər" - ABŞ kəşfiyyatı

ABŞ kəşfiyyatının "İllik təhdidlərin qiymətləndirilməsi" hesabatında Azərbaycan və Ermənistan arasında yeni müharibənin ola biləcəyi proqnozlaşdırılır. Hesabatda Bakı-İrəvan münasibətlərinin gərgin olaraq qalacağı qeyd olunur.

"Lakin hərbi qarşıdurmanın müddəti və intensivliyi məhdud olacaq. İkitərəfli sülh sazişi yoxdur, tərəflərin silahlı qüvvələri bir-birinə yaxındır və atəşkəs rejiminin həyata keçirilməsi mexanizmi mövcud deyil", - hesabatda bildirilir.

ABŞ kəşfiyyatı Azərbaycanı mümkün hərbi qarşıdurmanın mənbəyi kimi göstərməyə çalışır. Qeyd olunur ki, Azərbaycan Ermənistanla danışıqlarda öz məqsədinə çatmaq üçün hərbi təzyiqdən istifadə etməyə hazırdır.

"Azərbaycanı Naxçıvana birləşdirən quru dəhliz tələbi də silahlı toqquşma riskini artırır", - ABŞ kəşfiyyatı bildirir.

Hərbi risklərin mənbəyi kimi Azərbaycanın göstərilməsi Qərbdə Bakıya qarşı kampaniya xarakteri daşıyan yanlış mövqeyin davamıdır. Xüsusilə erməni lobbisi və Ermənistanı dəstəkləyən ölkələr məqsədyönlü şəkildə Azərbaycanın Ermənistanla "hücum edəcəyi" rəyini yaratmağa çalışır.

Görünür, ABŞ kəşfiyyatı da ya bu yanlış rəyə istinad edir, ya da ümumi kampaniyanın aparılmasında iştirakçıdır. Əks təqdirdə, hesabatda Ermənistanın sürətlə silahlandığı və sülh danışıqlarından müxtəlif vasitələrlə yayındığı da qeyd olunardı. (Publika.az)

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 13-də BP şirkətinin yeni baş icraçı direktoru Mürrey Aukinklosu qəbul edib. Mürrey Aukinklos İlham Əliyevi prezident seçkilərində qələbəsi münasibətilə təbrik edib. Dövlət başçısı təbrikə görə minnətdarlığını bildirib.

Bakıya səfərindən məmnunluğunu ifadə edən qonaq Azərbaycanın 30 ildə qazandığı nailiyyətlər münasibətilə də təbriklərini çatdırıb, bu müddətdə ölkəmizdə enerji resurslarından əldə olunan gəlirlərin iqtisadiyyatımızın inkişafına yönəldilməsinin önəmini vurğulayıb. Mürrey Aukinklos Azərbaycanla BP-nin əməkdaşlığını məmnunluqla qeyd edib.

Prezident İlham Əliyev uzun illər ərzində ölkəmizin BP ilə səmərəli əməkdaşlıq həyata keçirdiyini deyib. Dövlət başçısı 1994-cü ildə imzalanan "Əsrin müqaviləsi"nin önəmini vurğulayaraq, həmin dövrdən başlayaraq Azərbaycanla BP arasında strateji tərəfdaşlığın həyata keçirildiyini qeyd edib. Azərbaycan Prezidenti ölkəmizdə enerji resurslarının istehsalından əldə olunan gəlirlərin iqtisadi, sosial və bütün

BP Qarabağda bərpaolunan enerji mənbələri ilə bağlı layihə reallaşdıracaq

Prezident şirkətin yeni baş icraçı direktorunu qəbul edərkən mühüm məsələlərdən danışılıb

digər sahələrin inkişafına səmərəli surətdə yönəldildiyini bildirib.

Görüşdə ölkəmizlə əməkdaşlığın nəticələrindən biri olaraq Azərbaycanın bölgənin bir sıra və Avropa dövlətlərinin enerji təhlükəsizliyi-

nə, xüsusilə dayanıqlı qaz təchizatına töhfəsinə toxunulub, yeni dövrdə ölkəmizin karbohidrogen enerji resursları ilə yanaşı, bərpaolunan enerji mənbələrinin potensialı qeyd edilib, o cümlədən işğaldan azad edilmiş

ərazilərimizdə bu il BP şirkəti tərəfindən bu istiqamətdə layihənin həyata keçiriləcəyi vurğulanıb.

Söhbət zamanı BP ilə SOCAR arasında gələcək əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub.

Azərbaycanda iqtisadi artım açıqlandı

2024 -cü ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycanda ÜDM-in həcmi 18 milyard 576,9 milyon manata bərabər olub ki, bu da əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 5% çox olub.

APA bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinə istinadən xəbər verir. Məlumatla görə, iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 0,7% azalıb, qeyri-neft-qaz sektorunda isə 10,1% artıb.

ÜDM istehsalının 39,9%-i sənaye, 9,9% ticarət, nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 7%-i nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 5,5%-i tikinti, 2,7%-i kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq, 2,2%-i turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai işə, 1,7%-i informasiya və rabitə sahələrinin, 19,8%-i digər sahələrin payına düşüb, məhsula və idxala xalis vergilər ÜDM-in 11,3%-ni təşkil edib.

Bu dövrdə əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM 1824,1 manata bərabər olub.

Baş diplomatlar Bakıda niyə toplaşır - mühüm gedişat

Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyənin XİN başçıları Cənubi Qafqazı müzakirə edəcək; önəmli regional anlaşmalar gözənilir; deputat və ekspertlərdən maraqlı rəylər

Martın 15-də Bakıda Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə xarici işlər nazirlərinin 9-cu üçtərəfli görüşü keçiriləcək. XİN-dən bildirilib ki, üçtərəfli görüş çərçivəsində xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovun həmkarları ilə təkbətək görüşlərinin, habelə xarici işlər nazirlərinin birgə mətbuat konfransının keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Bu görüşdə nələrin müzakirə ediləcəyi, hansı qərarlar olacağı barədə konkret bilgi yoxdur. Ancaq böyük ehtimalla 3+3 formatı, habelə üç ölkənin birgə strateji fəaliyyət planları istiqamətində hansısa yeni təşəbbüslər olacaq. Türkiyənin baş diplomatu Hakan Fidan buna qədər Vaşinqton səfərində olub. Nazir məhsuldar görüşlər keçirib. Fidan Vaşinqtona iki günlük səfəri zamanı amerikalı həmkarı Entoni Blinken, Ağ Evin milli təhlükəsizlik müşaviri Ceyk Sallivan, Senatın Xarici Əlaqələr və Kəşfiyyat Komitəsinin üzvləri və Milli Kəşfiyyatın direktoru Avril Haynsla müxtəlif mövzularda müzakirə edib. O baxımdan Fidan ABŞ-la strateji tərəfdaşlığı olan Azərbaycan və Gürcüstanla bağlı fikir mübadiləsi aparmış ola bilər.

Bu görüşlər təkcə XİN başçıları ilə məhdudlaşmır. Martın 12-də Tiflisdə Gürcüstanın müdafiə naziri İrakli Çikovanı ilə Azərbaycan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Ramil Usubov arasında keçən görüşdə müdafiə sahəsində əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub. Azərbaycan-Türkiyə-Gürcüstan üçtərəfli əməkdaşlıq formatının əhəmiyyətinə diqqət çəkilib. İrakli Çikovanın sözlərinə görə, Gürcüstan bu il müdafiə nazirlərinin üçtərəfli görüşünə ev sahibliyi edəcək. Qeyd edilib ki, Gürcüs-

tan Cənubi Qafqazda sülh və sabitliyin bərqərar olması prosesinə töhfə verməyə hazırdır. Ümumən Azərbaycan müstəqillik tarixində Ermənistan istisna olmaqla, bütün region dövlətləri ilə sıx iqtisadi partnyorluq münasibətləri qurub. İkitərəfli və çoxtərəfli platformalarda inkişaf edən bu münasibətlər qarşılıqlı maraqlara əsaslanır və bütün tərəflərə fayda verir. Bu səpkidə Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə arasında formalaşan iqtisadi əməkdaşlıq əlaqələri xüsusilə diqqət çəkir.

İndiyədək üç ölkənin birgə təşəbbüslərlə reallaşdırdıqları enerji, nəqliyyat layihələri regional və global əməkdaşlıq baxımından xüsusi önəm daşıyır. Bakı-Supsa neft kəməri bir ilkdir. Bununla Bakı-Novorossiysk xətinə alternativ ixrac boru kəməri yaradıldı. 2005-ci ildə əsas ixrac kəmərinin - Bakı-Tiflis-Ceyhanın açılışı baş tutdu. 2007-ci ildə Xəzərin Azərbaycan sektorundakı "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağından hasil edilən təbii qaz Bakı-Tiflis-Ərzurum qaz boru kəməri ilə Türkiyənin

"mavi yanacaq" şəbəkəsinə daxil oldu. Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyənin birgə səylərlə reallaşdırdıqları digər regional və global əhəmiyyətli layihə nəqliyyat sektoruna aiddir. Söhbət 2017-ci ildə inşası tamamlanan Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolundan gedir. Azərbaycanın təşəbbüsü və böyük həcmli investisiya yönəltməsi sayəsində ərəşəyə gələn BTQ Avrasiyada ən qısa nəqliyyat bağlantısıdır. Azərbaycanla qardaş Türkiyə arasında münasibətlər bütün sahələrdə zirvədədir. Dünyada elə bir iki ölkə yoxdur ki, Azərbaycan və Türkiyə qədər bir-birilərinə yaxın olsunlar. İki ölkə arasında Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması ilə strateji tərəfdaşlıq münasibətləri keyfiyyətə yeni mərhələyə yüksəlib. Eyni zamanda ölkələrimiz arasında qarşılıqlı investisiya qoyuluşunu və ticarət dövrüyəsini artırmaq üçün möhkəm hüquqi baza mövcuddur.

Deputat Asim Mollazadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, XİN başçılarınin toplanması növbəti ənənəvi görüşdür: "Ümumiyyətlə, dövlət başçıları, müdafiə nazirləri, xarici işlər nazirləri arasında görüşlərin keçirilməsi bir ənənəyə çevrilməkdədir. Bu üç ölkə strateji olaraq birgə addımlar atır. Xüsusən də enerji əməkdaşlığının genişlənməsində mühüm işlər görülür. Gürcüstanda nəqliyyat sisteminin, dəmir yollarının böyük imkanlara malik olması üçün proseslər

getməkdədir". **A.Mollazadə qeyd etdi ki, "altılıq platforması" isə tamamilə başqa müstəvidir:** "Bu, ayrıca əməkdaşlıq formasıdır. Gürcüstan-Rusiya münasibətlərinə, İranın Ermənistanı verdiyi dəstək fərqli müstəvi kimi dəyərləndirilməlidir. Çünki region ölkələrinin əməkdaşlıq üçün bir neçə platforması var. Biz hansısa modelləri yeganə imkan kimi qiymətləndirə bilmərik". **Siyasi şərhçi Xəyal Bəşirov qəzetimizə açıqladı ki, nazirlərin görüşü Cənubi Qafqazla bağlıdır:** "Türkiyə həmişə bu regiona marağı olan dövlətdir. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Ankara regiondakı proseslərdə daha aktiv iştirak edir. Amma burada müxtəlif versiyalar var. Biri Prezident İlham Əliyevin postmünaqişə dövründə irəliləyən "altılıq platforması"dır. Biz hələ ki "beşlik formatı"na nail ola bilməmişik. Amma Cənubi Qafqazda sülhün, təhlükəsizliyin təminatı bu əməkdaşlıqdan keçir. Sadəcə, Gürcüstanın Rusiya ilə münasibətləri buna imkan vermir. Amma Gürcüstan da başqa əməkdaşlıq platformasında iştirak edir. Burada Azərbaycanın rolu danılmazdır. Dövlətlərin maraqları toqquşa bilər, amma təmin etmək mümkündür. Bu görüşlərdə postmünaqişə dövrünə aid problemlər, enerji məsələləri, iqtisadi əlaqələr müzakirə olunur".

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

Hindistandan Ermənistanla gələn muzzdlular - beynəlxalq təşkilatlar niyə susur...

Elşən Mustafayev: "Azərbaycan Hindistanı bu addımlardan çəkinməyə çağırmalıdır"

Şəhla Cəlilzadə: "Hindistanı bölgəmizdən çəkəndirməyin yeganə yolu..."

Ermenistan etiraf edib ki, Hindistandan tək-cə silah almırlar, həm də saysız-hesabsız Hindistan vətəndaşı İrəvana axırs. Əlbəttə, İrəvandan verilən açıqlamalarda onların ucuz işçi qüvvəsi kimi "humanitar" əsaslarla iş üçün gəldikləri iddia olunur. Ancaq heç şübhəsiz ki, zaman-zaman ordusuna muzzdlular yığmış Ermənistan bu dəfə hansısa revanşist xüyalara dalaraq, hindliləri perspektiv planları üçün muzzdlu döyüşçü qisminə cəlb edirlər.

Muzzdlu cəlb etmək beynəlxalq cinayətdir. Ermənistanın Hindistan vətəndaşlarını ölkəsinə muzzdlu kimi cəlb edib-etmədiyini araşdırmaq üçün beynəlxalq qurumlardan komissiya yaratmaq tələbini qaldıra bilərikmi? Bunu fikrə etməyin və Ermənistanı, habelə heç şübhəsiz ki, İrəvanla öncədən anlaşıaraq öz vətəndaşını muzzdlu qismində yola salan Hindistanı cəzalandırmağın yolu varmı? Bu yöndə addımlar atmalıyıqmı?

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev hesab edir ki, Azərbaycan bu yöndə Hindistana öz təpkinsini göstərməlidir: "Bir çox dövlətlər Cənubi Qafqazda mövcud olan situasiyadan istifadə etməklə hansısa planlarını həyata keçirməyə cəhdlər edir. Bir neçə ildir ki, Hindistan da bu istiqamətdə fəaliyyətini ardıcıl davam etdirir. İlk baxışda deyilə bilər ki, hər bir dövlət istədiyi ölkə ilə siyasi, hərbi sahədə münasibətlər, ticarət əlaqələri qura bilər. Dünyada əhali sayına görə ikinci dövlət olan Hindistan da bu istiqamətdə fəaliyyətini görür. Amma bu münasibətlər yekunda başqa bir dövlətin milli təhlükəsizliyinə, ərazi bütövlüyünə təhdidlər yaradırsa, o zaman proseslərin ticarət, iktisadi münasibətlər pərdəsi altında tamam başqa istiqamətdə cərəyan etdiyi görünür. Hindistanın hər zaman Ermənistanla isti münasibətlərinin olduğu sirr deyildi. Bunu mümkün edən bir sıra amillər var idi. Azərbaycanın uzun illər Pakistanla olan əlaqələrinə alternativ olaraq rəsmi Dehli Ermənistanla dəstəyini gizlətməyib. Bax-

mayaraq ki, Hindistanın Ermənistanla nə dini, nə tarixi yaxınlığı, nə də ki, coğrafi qonşuluğu var. Amma düşməni Pakistanın dostu olan Azərbaycanın düşməni onun dostudur yanaşması ilə fəaliyyət göstərməkdən çəkinməyib. Digər bir səbəb Ermənistanın son illərə kimi Rusiyanın himayəsi altında olması, Hindistanın Rusiya ilə əlaqələrinin çox yaxın olması, hətta mahiyyət etibarını ilə Qərb və ABŞ-a qarşı formalaşan BRİKS-də birgə təmsilçilikləri də bu əlaqələrin inkişafına kömək etmişdi. Hazırda nə baş verib ki, Hindistan Rusiyanın Ermənistanla münasibətlərindəki situasiyadan istifadə etməyə başlayıb? Çünki Ermənistanı sürətlə silahlandırmaq cəhdləri Azərbaycanla münasibətlərin gələcəkdə yenidən qaynar fazaya keçməsi təhlükəsini yaradacaq, eyni zamanda Ermənistanın Rusiyadan silah asılılığını da minimuma endirəcək və oradan çıxması prosesini sürətləndirəcək. Bunun əvvəldən Rusiya ilə razılaşdırıldığına inanmıram. Böyük ehtimalla Hindistan Fransa ilə bu istiqamətdə hansısa səviyyədə razılığa gəlib. Bu da təsadüfi deyil. Fransanın Hindistanla çox böyük ticarət dövryyəsi var və gələcəkdə bunu inkişaf etdirmək niyyətindədir. Hazırda Hindistanın Ermənistanla satdığı silahlardan əlavə müxtəlif adlar altında canlı qüvvə göndərməsi, məlumatların ortada olması ciddi təhlükə kimi qəbul olunmalıdır və Azərbaycan Hindistanı bu addımlardan çəkinməyə

çağırmalıdır. Bu istiqamətdə mövcud olan bütün vasitələrdən istifadə etməlidir. Həmçinin müttəfiqlərimizlə birgə hərbi təlimlər və digər tədbirlərin sayı artırılmalıdır. Əgər rəsmi Dehli bunu sülh müqaviləsi imzalandıqdan, regionda təhlükəsizliyin və sabitliyin formalaşmasından sonra etsəydi, normal qəbul edilirdi. Amma indi bu cür fəaliyyət sülh müaviləsinin imzalanmasını ciddi şəkildə ləngidir və yeni müharibənin başlanması risklərini artırır. Yeni müharibə olarsa, sözsüz ki, Azərbaycan qısa müddətdə uğur qazanacaq və Ermənistanın itkiləri daha da artacaq. Düşünürəm ki, Azərbaycan sülh danışıqları ilə paralel ordunun gücləndirilməsini, yeni nəsil silahlarla təmin olunmasını daha sürətləndirib və bunu açıq şəkildə göstərməlidir ki, hər hansı revanşist hərəketlər olduğu halda nə ilə qarşılaşacaqlarını görsünlər".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə isə qeyd etdi ki, muzzdlu hərbi fəaliyyətin qeyri-qanuni elan olunması və qadağan olunması istiqamətində fəaliyyət beynəlxalq hüquqi çərçivə 1960-cı illərdən etibarən formalaşmağa başlayıb: "İlk dəfə Afrika Birliyi Təşkilatı muzzdlu hərbi fəaliyyətin qadağan olunmasına dair 1977-ci ildə qəbul edilən Libreville Konvensiyasında muzzdlu döyüşçü olmağı qadağan edib. Bundan sonra muzzdlu döyüşçülərin cəlb edilməsinin kolonializmə qarşı mübarizə aparan xalqların

öz müqəddəratını təyin etməsinə mane olduğunu nəzərə alan BMT də bu sahəyə xüsusi diqqət yönəltdi və muzzdlu hərbi fəaliyyət dövlətlərin bərabərliyi, siyasi müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü prinsiplərinə qarşı yönəlmiş fəaliyyət adlandırıldı. Həmçinin bu fəaliyyət insanların yaşama, fiziki sağlamlıq və təhlükəsizlik və s. təməl insan hüquqlarının pozuntusu ilə müşayiət olduğundan beynəlxalq humanitar hüquq çərçivəsində də qeyri-qanuni fəaliyyət olduğu bəyan olundu. Bu sahədə daha bir mühüm sənəd - 2001-ci ildə qəbul edilmiş "Muzzdlu döyüşçülərin cəlb olunması, istifadəsi, maliyyələşdirilməsi və təlimləndirilməsi ilə mübarizə haqqında" BMT Konvensiyasıdır. Konvensiyanı 2021-ci ilədək 37 dövlət ratifikasiya etmiş, 9 dövlət isə imzalamış, lakin hələ ratifikasiya etməmişdi. Qeyd edim ki, Azərbaycan bu Konvensiyanı 1997-ci ildə, Ermənistan isə 23 noyabr 2020-ci ildə ratifikasiya edib.

Konvensiyaya əsasən muzzdlu döyüşçülər qanuni döyüşçü hesab olunmadığından hərbi münasibətlər zamanı tutularsa, "əsir" statusu da əldə edə bilmirlər və buna görə "Hərbi əsirlərlə rəftar haqqında" Cenevrə Konvensiyasının (1949) və beynəlxalq hüququn müəyyən etdiyi digər müdafiə mexanizmlərindən də məhrumdurlar.

Hətta Ukrayna da bu konvensiyaya qoşulub (1993-də), lakin buna baxmayaraq o və digər dövlətlər öz maraqlarını təmin etmək

etdirdiyini bilir. Belə ki, 2008-ci ildə BMT Baş Assambleyasının 86-cı sessiyasında qəbul olunan qətnamədə məhz Ermənistanın muzzdlu döyüşçülərdən və terrorist qruplardan istifadə etməsi və Qarabağın işğalı faktı yer alır. Ermənistanın revanşist siyasətinin davam etdiyini və xarici qüvvələrin regionda təsir uğrunda mübarizə apardığı müddətdə bu cür muzzdlu xidmətlərin davam edəcəyini, qarşılıqlı beynəlxalq məhkəmə iddialarının isə nəticə verməyəcəyini təxmin etmək olar".

Siyasi ekspert fikirlərində bu yere də xüsusi diqqət ayırdı: "Nüvə silahına malik iki böyük dövlət olan Hindistan və Pakistanın tarixən mübarizə içərisində olduğu və Azərbaycanın Pakistanla yaxın münasibətlərinə görə Hindistanın Cənubi Qafqaz regionunda Ermənistanı dəstəkləməklə onunla proksi-mübarizəyə girdiyini söyləmək olar. Odur ki, Hindistanı bölgəmizdən çəkəndirməyin yeganə yolu münasibətlərdə neytrallığı qorumaq olar. Əks təqdirdə, Hindistanın Ermənistanı silahlandırmaq, təlimləndirməklə yanaşı, muzzdlu döyüşçülərini də göndərəcəyi istisna deyil. Bununla mübarizə üsulu kimi beynəlxalq qurumlar qarşısında Ermənistan tərəfindən müvafiq konvensiyanın pozulmasını iddia etməklə komissiya yaratmaq tələbi qaldırıla və beynəlxalq qətnamələrdə müvafiq fəaliyyət aktlaşdırılaraq öz əksini tapması təmin oluna bilər. Bu, Azərbaycanın Ermənistanla hüquqi müstəvidə mübarizəsinə fayda verə bilər, lakin real, hərbi müstəvidə muzzdlu döyüşçülərin cəlbini qarşısını alacağını düşünürəm".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Məşavət"

Qəzzada ölənlər fələstinlilərin sayı 31,3 min nəfərə yaxınlaşıb

Qəzza zolağında ölənlər fələstinlilərin sayı 31,3 minə yaxınlaşıb.

"Report" TASS-a istinadən xəbər verir ki, bu barədə Qəzzanın Səhiyyə Nazirliyi məlumat yayıb.

Qeyd olunub ki, müharibə nəticəsində indiyədək azı 73 024 nəfər yaralanıb: "Son 24 saat ərzində anklavda 88 nəfər ölüb, 135 nəfər xəsarət alıb".

Ermənistanın tarix boyunca forpostu olduğu Rusiyadan tam üz döndərmək, bu dəfə Qərbin Cənubi Qafqazdakı forpostuna çevrilmək siyasəti ona heç şübhəsiz ki, ucuz başa gəlməyəcək. Kremlin bu tip davranan İrəvanla çox sərt davranacağı bellidir. Ancaq maraqlıdır ki, Ermənistan bu istiqamətdə fəaliyyətini davam etdirir və artıq konkret addımlar atmağa hazırlaşır. Paşinyan martın 12-də bildirdi ki, KTMT-dən çıxmağa hazırlaşsınlar.

Habelə Nikol bəyan edib ki, Ermənistan sərhədçiləri avqustun 1-dən Zvartnots hava limanında müstəqil xidmətə başlayacaq. Ermənistan sərhədçiləri Rusiya tərəfinə avqustun 1-dən etibarən Zvartnots hava limanında müstəqil xidmətə başlayacaqlarını bildiriblər. "Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan bu məsələni necə səsləndirib bilmirəm, lakin bizim müvafiq qurumlarımız Rusiyaya rəsmi məktub göndərərək, dəstək olduqlarına görə onlara minnətdarlıqlarını bildiriblər", - Paşinyan qeyd edib.

Xatırladaq ki, Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi

Ermənistan Rusiya sərhədçilərini rəsmən qovur - Kremlin cəzası...

Elşən Musayev: "Avropa Ermənistan üzərindən Rusiyaya yeni cəbhə açmaq istəyir"
Rusif Məmmədsoy: "İki ölkə arasında hazırda baş verənlər bizim üçün məqbuldur"

qovur. Buna Kreml hansı cür reaksiya verəcək? İrəvanı cəzalandırmaq üçün hansı mexanizmlər işə salına bilər və bu, bölgədəki duruma necə təsir göstərə bilər? Azərbaycanın bu prosesdə marağı nədir? Əgər Ermənistan qarışarsa, sülh prosesi də pozulacaqmı?

Demokratik Maarifçilik Partiyasının sədri, deputat Elşən Musayev Avropanın Rusiyaya qarşı ikinci cəbhəni Ermənistan üzərindən açmaq niyyə-

fərqli istiqamətlərə yönələn, yerində qərar tuta bilməyən, kvartalda bir dəfə qucaq dəyişən Ermənistan hakimiyyətinin də bu məsələdə həvəsli görünməyi Qərbin növbəti provokasiya planları üzərində işləməsinə sürətləndirir. Bilmirəm, Avropa Paşinyana nə söz verib. Amma o söz hər nədirsə, Ukraynaya veriləndən daha artıq deyil. Ola bilməz. Buna dəqiq əminəm. Ona görə də Ermənistanın Zvartnots və KTMT ilə başlayan həmlələri, Rusiyanı kəs-

gəlib çıxmazdı. Paşinyan niyə bu günə qaldı? Çünki müharibədəki uğursuzluğundan dərslər çıxarmadı. Sadəcə, hakimiyyətini qorumaq haqda düşündü. Zaman udmağa çalışdı. Fransanın sözü ilə oturub-durmaqla, dextisiz bəyanatlar verməklə, Avropaya ən uğursuz məqamda sığınmaqla çox mənasız və məzmunuz bir siyasi xətt, istiqamət götürdü. Götürdü və batdı. Və bundan sonra da bata-bata gedəcək".

Politoloq Rusif Məmmədsoy gedən proseslərin tam olaraq Azərbaycanın xeyrinə cərəyan etdiyini söylədi: "Əvvəla, onu qeyd edim ki, Rusiya ilə Ermənistan arasında problemlərin olmasından və ya bu problemlərin genişlənməsindən narahat olmaq lazım deyil. İki ölkə arasında hazırda baş verənlər bizim üçün məqbuldur. Ermənistanın bu gün sərgiləmiş olduğu ritorikaya gəlincə isə bu məsələ ilə bağlı xeyli qaranlıq məqamlar da mövcuddur. Məsələn, hazırda bəyanatlar səslənsə də, real addımlar görmürük. Nikol Paşinyan başda olmaqla Ermənistan rəhbərliyi Zvartnots hava limanında erməni hərbiçilərin rus sərhədçilərini əvəz etməlidir açıqlamaları hələ o demək deyil ki, Rusiyadan imtina edə biləcəklər. Əvvəla, bəzi iddialara görə, Avropa İttifaqı Ermənistanla sözlər verib ki, Gürcüstan kimi Ermənistan vətəndaşlarına da vizasız gediş-gəliş imkanı yaradılacaq. Lakin şərt kimi də hava limanında rus sərhədçilərinin göndərilməsi qoyulub. Hər halda, bütün bunlar hələ ki iddiadır. Yeni istənilən halda Ermənistanın Rusiyadan belə asanlıqla imtina etməsi deyil. Tutaq ki, ruslar Zvartnotsdan getdi, bəs Türkiyə və İranla sərhəddə kim dayanacaq? Ermənistanın bunun üçün potensialı varmı? Bunlar açıq qalan suallardır. Nikol Paşinyanın iddiaları da absurddur. Məsələn, Nikol deyir ki, biz KTMT-dən çıxırıq, Avrasiya İttifaqından isə yox. Təbii ki, bu açıqlama öz-özünə qüsurludur.

Transmilli kibercinayətkarların işi Azərbaycan məhkəməsində - film kimi ssenari

Transmilli mütəşəkkil kibercinayətkar dəstənin DTX tərəfindən aşkar edilib Azərbaycana ekstradisiya edilmiş daha bir üzvü Sekriyer İon Aleksandroviçin barəsində cinayət işi üzrə istintaq yekunlaşdırılıb və iş başı xıxılması üçün Sumqayıt Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə məhkəmə baxışına daxil olub.

APA xəbər verir ki, İon Sekriyerun daxil olduğu transmilli cinayətkar şəbəkənin Azərbaycan bankomatlarından təməssiz pul çıxarmaqda ifadə olunan cinayət əməlləri öz unikal təoridmə ssenarisinə görə xüsusilə diqqət çəkir.

İttihamdan aydın olur ki, İon Sekriyer və xaricdə fəaliyyət göstərən dəstənin digər üzvləri Azərbaycan Respublikası banklarının kompüter sistemlərinə elektron məktubla daxil eddikləri ziyanverici proqram vasitəsilə bank şəbəkə subyektlərinin adları, şifrələri və digər açar funksiyalar barədə məlumatları ələ keçirib. Bundan sonra müxtəlif saxta identifikasiya metodlarından istifadə edən dəstə üzvləri ölkəyə gələrək Bakı və Sumqayıt ərazisində quraşdırılmış bankomatlara yaxınlaşıb heç bir kart daxil etmədən və fiziki müdaxilə etmədən internet vasitəsilə kənardan verdikləri komanda nəticəsində bankomatların təqdim etdiyi pul vəsaitlərini götürərək ölkəni tərk ediblər.

Uzunmüddətli əməliyyat-istintaq tədbirləri müxtəlif ölkələrin vətəndaşları olan və fərqli ölkələrdə gizlənmiş dəstə üzvlərinin bir-bir müəyyən edilərək ölkəyə ekstradisiya edilməsinə imkan verib. Film ssenarisinə bənzəyən əməllərə görə indiyədək İon Sekriyer ilə yanaşı, xarici ölkə vətəndaşları Danila Dorin Konstantinoviç və Qubçak Sergey Aksentiyeviç də DTX tərəfindən Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 273.4 və 177.3.2-ci (kompüter sistemində və ya kompüter məlumatlarına qanunsuz müdaxilə etməklə talama) maddələri ilə ittiham olunaraq Azərbaycan Respublikasına gətirilib və məhkəmə tərəfindən ağır cəzalara məhkum ediliblər.

Armen Qriqoryan 6 mart tarixində jurnalistlərə açıqlama verərək bildirib ki, Ermənistan tərəfi Zvartnots hava limanından Rusiya hərbiçilərinin çıxarılması ilə bağlı Moskvaya rəsmi müraciət ünvanlayıb. Qriqoryanın deməşdi ki, Zvartnots hava limanında rus sərhədçilərin ermənistanlı hərbiçilərlə əvəz edilməsi üçün bütün imkanlar var və hakimiyyətin mövqeyi ondan ibarətdir ki, hava limanında Ermənistan Sərhəd Xidməti fəaliyyət göstərməlidir. Onun ardınca Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov deməşdi ki, Zvartnotsda rus sərhədçiləri ilə bağlı Ermənistanın qərarı rəsmi şəkildə çatdırılmayıb. Ermənistanın müstəqilliyi tarixində onun hava limanı sərhədlərini Rusiya sərhədçiləri qoruyub. Faktiki olaraq indi İrəvan Rusiyalı ərazisindən

tində olduğunu bildirdi: "Əlbəttə ki, Zvartnotsla bağlı Ermənistan tərəfinin ard-arda verdiyi bəyanatlar elə-belə məsələ deyil. Bu, Rusiyaya qarşı açıq demarş deməkdir və hesab edirəm, cavabı da çox ağır olacaq. Hətta artıq bunun ilkin şərtləri belə var. Məsələn, Peskovun açıqlamasına diqqət edin: "Ermənistan müstəqil olduğu dövrdən etibarən onun hava limanı sərhədlərini həmişə Rusiya qoruyub". Yəni siz heç bir zaman Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov deməşdi ki, Zvartnotsda rus sərhədçiləri ilə bağlı Ermənistanın qərarı rəsmi şəkildə çatdırılmayıb. Ermənistanın müstəqilliyi tarixində onun hava limanı sərhədlərini Rusiya sərhədçiləri qoruyub. Faktiki olaraq indi İrəvan Rusiyalı ərazisindən

kin şəkildə qıcıqlandırması təbii ki, cavabsız qalmayacaq. Putin komandası bu qəfil üzdöndərməni Ermənistanla bağışlamayacaq və Paşinyanın başı çox ciddi şəkildə ağrıyacaq. Ya da belə deyək: bu xəmir hələ çox su aparacaq. Ermənistan həqiqətən bədbəxt ölkədir. O anlamda ki, nə müstəqil siyasəti var, nə sabit mövqeyi, nə də pragmatik lideri. Ermənistanı xüsusən son 30 ildə idarə edənlər hər şeyi qatib qarışdırıblar, ölkəni böyrü üstə qoyublar. Paşinyan isə məlum tənəzzülü tam kulminasiya nöqtəsinə çatdırıb. Halbuki bu adam zamanında sülh müqaviləsinin imzalanması üçün yetərli cəhdlər etsəydi, verdiyi sözləri tutsaydı, bölgədə normal münasibətlərin bərqərar olması üçün çalışsaydı, indi vəziyyət bu yerlərə qədər

Rusiya buna imkan verərmı? Təbii ki, yox. Sergey Lavrov Antalyada, ardınca isə Mariya Zaxarova Ermənistanla bağlı sərt açıqlamalar verdilər və sual verdilər ki, bizimləsən, ya yox. Yeni qərar verməlisən. Rusiya özü də Ermənistanla bağlı qəti addımlar atmır. Bunun şərtləndirən amillər də kifayət qədərdir. Rusiya istəsə, Ermənistanla qarşı ciddi təsir edə bilər. Ermənistanın bir-mənalı şəkildə Rusiyadan enerji asılılığı var. Bundan əlavə, Ermənistan mallarını ölkəyə buraxmazsa, İrəvanda ciddi proseslərin şahidi ola bilər, lakin etmir. Ona görə etmir ki, Paşinyan bundan ciddi şəkildə istifadə edərək anti-Rusiya əhval-ruhiyyəsini daha da gücləndirəcək. Amma sadəcə, bununla bitmir. Hazırda

Rusiyanın Ukraynadakı işğalçılıq siyasəti ona qarşı sanksiyalarla nəticələnib. Bu sanksiyalar onu alternativ yollarla bazarlara çıxmaq kimi məcburiyyətlər qarşısında qoyub. Rusiyanın sanksiyalardan yayınmasında müstəsna rol oynayan ölkə isə Ermənistanın elə özüdür. Bütün bunları göz önünə aldıqda bu proseslərdə tərəflərin səmimi, yoxsa ssenari oynadıqları ilə bağlı da suallar yaranmış olur. Hər bir halda əgər Ermənistan həqiqətən də Qərbi bölgəyə gətirmək eşqinə düşsə və buna real addımlarla şərait yarasarsa, Rusiyanın bir çox müstəvidə müdaxiləsini izləyə bilər ki, Ukraynada aparılan savaşa da buna mane ola bilər."

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Tibb sübut edib ki, qohum evlilikləri xəstə, şikəst, əqli gerili uşaqların dünyaya gəlməsində ciddi rol oynayır. Azərbaycan da qohum evliliklərinin çoxluq təşkil etdiyi ölkələrdəndir. Uzun müddətdir bu məsələ müzakirə edilir ki, yaxın qohumların evliliyi qanunla qadağan edilməlidir. Bu məsələ yenidən gündəmə gəlib.

“Əmi, xala uşaqları arasında evlilik qadağan oluna bilər”. Bunu **Prezident Administrasiyasının Qanunvericilik və hüquq siyasəti şöbəsinin Qanunvericiliyin inkişafı sektorunun müdiri Rüstəm Qasimov** martın 13-də keçirilən “Qohum nikahları” ilə bağlı ictimai müzakirədə deyib.

Onun sözlərinə görə, qanunvericilik səviyyəsində üçüncü və dördüncü dərəcəli qohum evliliklərinin qarşısının alınması müzakirə olunur: “Bu, əmi, xala uşaqları arasında olan nikahları ehtiva edir. Uzun illərdir maarifləndirmə, izahedici işlər aparılır. Hətta nikah zamanı tibbi müayinədən keçmə də müsbət addım idi. Amma bütün bu işlərə baxmayaraq, problem hələ də qalır. Buna görə də dövlətin addım atması önəmlidir”.

Prezident Administrasiyasının (PA) Qanunvericilik və hüquq siyasəti şöbəsinin Qanunvericiliyin inkişafı sektorunun müdiri Araz Poladov isə çıxışında qeyd edib ki, qanun qadağan etsə də, yaxın qohumlar arasında evliliklər hələ də baş verir: “Burada iki təzad var. Birinci, fərdlərin azad seçimi, ikinci məsələ isə dövlətin sağlam cəmiyyət qurmaq siyasətidir. Qohum nikahlarının əsas fəsadı doğulan uşaqların irsi, genetik xəstəliklərdən əziyyət çəkməsidir. Bu məsələdə qanunun tələblərini hamımız qəbul edirik”.

Mütəxəssislər bunun həlli mexanizmi ilə bağlı nə təklif edir? Dünya təcrübəsi necədir?

Yeri gəlmişkən, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin keçirdiyi rəy sorğusu nəticəsində məlum olub ki, Azərbaycanda qohum evliliyinin 36,4%-i nəsilən-nəslə keçən gərəksiz adətlər, stereotiplər, 14,3%-i erkən nikah, 16,6%-i gənclərin təcrübəsizliyi, yetəri qədər əhatə dairəsinə sahib olmaması, sosiallaşma problemləri, 8,1%-i ailə quran insanların təhsilsizliyi, cahilliyi, 6,2%-i kifayət qədər məlumatın olmamasını göstəriblər.

Qohum evliliyi qadağan edilməlidir - fəsadları, dünya təcrübəsi

Ekspertlərdən SOS!: “Sağlamlıq imkanı məhdud uşaqlar içərisində yaxın evlilikdən dünyaya gələnlərin sayı daha çoxdur”

isə kişilər olub. Sorğu nəticəsində məlum olub ki, qohum evlilikləri arasında dayı-oğlu-bibi-qızı, bibioğlu-dayı-qızı nikahlarının xüsusi çəkisi 37,4%, əmioğlu və əmiqızı evliliyi 22,1%, xala oğlu və xalaqızı nikahı 23,2%, eləcə də qohum şəxslərin - əmi, bibi, dayı, xala nəvələri arasında olan nikahlar 17,3%-dir. Respondentlərin fikrincə, qohum evliliyinin bir sıra səbəbləri var. Onların 16,4%-i yaşlı nəslin təkidi, gənclərə seçim haqqının verilməməsi, 36,4%-i nəsilən-nəslə keçən gərəksiz adətlər, stereotiplər, 14,3%-i erkən nikah, 16,6%-i gənclərin təcrübəsizliyi, yetəri qədər əhatə dairəsinə sahib olmaması, sosiallaşma problemləri, 8,1%-i ailə quran insanların təhsilsizliyi, cahilliyi, 6,2%-i kifayət qədər məlumatın olmamasını göstəriblər.

Sosioloq Üzeyir Şəfiyev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, Azərbaycanda uzun müddət ailə münasibətləri ilə bağlı daşlaşmış münasibət olub: “Ölkəmizdə uzun müddət patriarxal bir cəmiyyət hökm sürüb. Bu cəmiyyətin də özünəməxsus qaydaları olub. Burada daha çox qohum evliliklərinə üs-

tünlük verilib. Qohum evlilikləri Azərbaycan cəmiyyəti üçün xarakterik bir nikah münasibətləri idi. Müstəqillik əldə etdikdən və Azərbaycan global dünyaya açıldıqdan sonra bir qədər bu istiqamətdə dəyişikliklər oldu. Amma yenə də biz evliliklərin statistikasına baxanda qohumlar arasında nikah münasibətlərinin təqribən 50-60 faizə yaxın olduğunu görürük. Bu da onu deməyə əsas verir ki, yenə də biz köhnə stereotiplərdən azad ola bilməmişik. Bunun da bir neçə səbəbləri var: Qızı başqasına verməkdənsə, yaxına verək, miras başqasına qalınca, yaxın qohuma çatsın; yaxın qohum ətimi yesə də, sümüyümü atmaz kimi düşüncələr var idi. Son vaxtlar da biz görürük ki, xəyanət faktorunun çoxalması insanların ailə münasibətlərinə ehtiyatla yanaşmalarına səbəb olub. Buna görə də qohumlar arasında nikah üstünlük verilir. Onlara elə gəlir ki, qohumla ailə qurarlarsa, xəyanətlə üzləşməyəcəklər. Əslində isə yaxın qohumlar arasında nikah münasibətinin tibbi və səhiyyə baxımından böyük fəsadları var. ÜST-nin statistikasına baxsaq, görürük ki, global miqyasda sağlam-

lıq imkanı məhdud olan insanların əksəriyyəti qohum nikahların nəticəsində dünyaya gəlmiş uşaqların payına düşür. Azərbaycanda 620 minə yaxın sağlamlıq imkanı məhdud olan insan var, onların 72 mini yeniyyət-mə və uşaqdır. Tədqiqatlar onu göstərir ki, sağlamlıq imkanı məhdud olan uşaqlar içərisində yaxın evlilikdən dünyaya gələn uşaqların sayı daha çoxdur”.

Ekspert dünya təcrübəsinə də toxunub: “Bu məsələ ilə bağlı fərqli ölkələrdə müxtəlif yanaşmalar var. Tutaq ki, ABŞ-in bəzi ştatlarında ən azı dörd nəsilən sonra qohumlar arasındakı münasibətə baxırlar, sonra buna icazə verirlər. Bəzi ölkələrdə yeddi nəsilən sonra qohumlar arasındakı münasibətə icazə verirlər. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, global ölkələr bunun fərqi vardır. Bu, Azərbaycanda da qanunvericilik səviyyəsində tənzimlənsə yaxşı olar. Yeni yeddi nəsil sonra qohum evliliyi daha adekvatdır. Çünki yeddi nəsilən sonra insanlarda atıq yadlaşma baş verir və genetik bağlantı qırılır”.

Yeri gəlmişkən, İslam dininin də bu məsələyə yanaşması qəti deyil. **İlahiyyatçı Samir Əzizov** “Yeni Müsa-

Bu il Azərbaycan əhalisinin yanacaq xərcləri 10 % artıb

Bu ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycanda pərakəndə ticarət şəbəkəsində istehlakçılara 449,4 milyon manatlıq avtomobil benzini və dizel yanacağı satılıb. Musavat.com-un Dövlət Statistika Komitəsinə istinadən verdiyi məlumata görə, bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 10% çoxdur.

Ötən ay alıcıların son istehlak məqsədilə aldığı mallara xərclədiyi vəsaitin 5,3 %-i avtomobil benzini və dizel yanacağı-nın alınmasına sərf olunub.

Bu ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycanda pərakəndə ticarət şəbəkəsində istehlakçılara 8 milyard 555 milyon manatlıq, o cümlədən 4 milyard 726,4 milyon manatlıq ərzaq məhsulları, içkilər və bütün məmulatları, 3 milyard 828,6 milyon manatlıq qeyri-ərzaq malları satılıb. 2023-cü ilin yanvar-fevral ayları ilə müqayisədə pərakəndə ticarət dövriyyəsi real ifadədə 3,5 %, o cümlədən ərzaq məhsulları, içkilər və bütün məmulatları üzrə 2,1 %, qeyri-ərzaq malları üzrə 5,2 % artıb.

vat”a deyib ki, dinimiz bu evlilikləri icazəli hesab edir, amma bu, təşviq demək deyil: “Sadəcə, mənəvi baxımdan icazəli bilir”.

İlahiyyatçı Fərid Abdulla da bizimlə söhbətdə deyib ki, Quran məhrəm, naməhrəm məsələlərinə toxunub: “Kimlərlə evlənmək olar, kimlərlə olmaz. Əmiqızı, xalaqızı, bibiqızı, dayıqızı naməhrəm hesab edilir. Onlarla ailə qurmağın bir maneəsi yoxdur. Bu şəkildə evliliklər tarix boyu olub və var. Haram sayılan evlilik insana məhrəm sayılan kəslərdir. Məhrəm isə üç cür olur: nəşəb yolu ilə (insanın öz bacısı, anası və sair), səbəb yolu ilə (məsələn, evlə-nir və öz qayınanası ona məhrəm olur. Yaxud atası başqa qadınla evlənir və o qadının qızı kişinin oğluna bacı olur), bir də südvermə yolu ilə (mə-sələn, oğlana kifayət qədər süd vermiş süd anasının qızı bu oğlana məhrəm olacaq). Məhrəm kəslərlə isə ailə qurmaq haramdır. Bununla belə, bir şeyin halal olması onun vacib və ya müstəhəb əməl olması deyil. Teoretik şəkildə bu əməl, yeni ikinci dərəcəli qohum evliliyi (xala qızı, əmi qızı) haram deyil, lakin vacib deyil. Camaat bəzən bunu qarışdırır”.

Səhiyyə Nazirliyinin Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinin talassemiya bölməsinin baş həkim Xuraman Cəfərova deyib ki, xəstə doğulan uşaqların 4-8 faizi qohum evliliklərinin payına düşür. O, Azərbaycanın talassemiya xəstəlikləri baxımından endemik zona olduğunu söy-

leyib: “Qohum evlilikləri talassemiya xəstələrinin sayının artmasına səbəb olur. Məqsədimiz qohum evliliklərinin qarşısını almaqdır. Dövlət bu sahədə ciddi iş görür. 2016-cı ilə qədər doğulan uşaqlar arasında talassemiya xəstəsi illik 200-ə yaxın idi, 2016-cı ildən sonra xəstələrin sayında ciddi azalma var”.

Tanınmış pediatr Vaqif Qarayev də qohum evliliklə bağlı qanunvericilikdə dəyişikliyin edilməsini dəstəklədiyini deyib: “Əksəriyyət qohum və erkən nikahları təhsilsizliklə əlaqələndirir, elə deyil. Təhsilli (diplomlu) olmaq hələ savadlı olmaq deyil. Statistik məlumata görə, qohum evlilik ən çox Bakıda qeydə alınıb. Guya şəhərdə yaşayanlar təhsillidir, bizim fikrimizə görə. Bu arada, Gür-cüstanda da ən çox erkən nikahlar Tiflisdə qeydə alınıb. Evlilik məsələsi valideyn olaraq bizim zəif nöqtəmizdir. “Qızım evdə qalar, haqqında pis danışarlar”, “oğlum gec evlənsə dəyərlər xəstədir”, “öz yaxşımı niyə yada verim, qohum varkən?”, “dədə-babadan müsəlman qızını tez ərə verib də”, “yalandır həkimlərin dediyi, mənim filankəsim xala uşağıdır, uşaqları da sapsağlam”, “mənim qohumum 13 yaşında ərə getdi, 3 sağlam uşaq doğub” və sairə. Ümumi statistika ürəkə-çan deyil. Dünyaya gələn uşaqlar əksər hallarda əqli və fiziki əngəlli olur. İnzibati qadağaların faydası olacaqmı? Düşüncəmiz dəyişməyincə, olmayacaq”.

□ **Afaq MİRAYIO,** “Yeni Müsavat”

Tahir Gözəl: “Çindən Avropaya olan, sanksiyaya uğramayan tək yol Orta dəhlizdir”

“Azərbaycan bu il dünya üçün çox əhəmiyyətli tədbir olan COP29-a ev sahibliyi edir. Bu, Azərbaycanın dünyada liderlik rolu üçün təşəbbüs etdiyi bir ildir”.

“APA-Economics” xəbər verir ki, bunu Azərbaycan da Orta dəhlizin Yaşıllaşdırılması mövzusunda keçirilən beynəlxalq tədbirin təşkilatçısı, iş adamı Tahir Gözəl bildirib.

O qeyd edib ki, Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatı üçün ən böyük töhfəsi də Orta dəhliz global nəqliyyat layihəsi ilə bağlıdır: “Çünkü Çindən Avropaya olan sanksiyaya uğramayan tək yol Orta dəhlizdir. Dünən və bu gün iki gün ərzində Özbəkistandan, Azərbaycandan, ADA Universiteti, Rəqəmsal İnformasiya və Nəqliyyat Nazirliyi və Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin əməkdaşları ilə birgə iki günlük böyük bir tədbir keçirdik. Məqsədimiz bu dəhlizdəki problemləri görmək, onları rəqəmsallaşdırmaqdır. Əsas məqsədimiz ekologiyaya zərərli olmayan, minimum karbon-dioksit olan daha təmiz, yaşıl dəhliz yaratmaqdır”.

T.Gözəl əlavə edib ki, Avropada hər gün qanunlar yenilənir, dəyişir. Gürcüstan Avropa Birliyinə üzv olmaq üzredir. Bu amil bizə də yaxından təsir edəcək: “İstəyirəm ki, Azərbaycanın sərhədlərarası saziş, hökumətlərarası anlaşma memorandumları Xəzər dənizinin bu günü və sabahı barədə görüşlərdə də ideal və lider rol oynasın. Biz bütün qonşu ölkələrin nümayəndələrini toplayıb konfransda müzakirə etdik. Uğurlu görüşlər oldu. Bunun davamını Daşkənddə və Şanxayda etməyi düşünürük”.

Lavrov: “Ukraynada Qərbin dünya hegemonluğuna son qoyulması məsələsi həll olunur”

“Kollektiv Qərb Avropanın təhlükəsizlik sistemini tamamilə məhv edib”.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrov bildirib.

Onun sözlərinə görə, kollektiv Qərb Rusiyaya strateji məğlubiyyət vermək fikrindədir: “Makronun NATO qoşunlarının Ukraynaya göndərilməsi ilə bağlı bəyanatlarını, eyni zamanda Avropa dövlətlərinin liderlərinin səsləndirdiyi bir sıra digər “inciləri” göstərmək kifayətdir. Rusiyaya qarşı təcavüzkar xətt Qərbin kursunun bir hissəsidir və onun bütün beynəlxalq münasibətlər sisteminin obyektiv demokratikləşməsi prosesinin qarşısını almaq səylərinin yalnız bir hissəsidir. Onlar çox gözəl başa düşürlər ki, Ukraynada məhz bu məsələ Qərbin dünya işlərində hökmranlığı, onun hegemonluğuna son qoyulması məsələsi həll olunur”, - deyərək Lavrov qeyd edib.

“Bunu demək istəmirəm, amma heç kimə inanmıram. Bizə zəmanət lazımdır və zəmanətlər açıqlanmalıdır, onlar bizə uyğun olan, inanacağımız zəmanətlər olmalıdır”. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu Rusiya prezidenti Vladimir Putin “Rossiya-1” telekanalına son müsahibəsində deyib.

Qərb dövlətlərinə inandığını deyən Putin faktlara əsaslanmağa üstünlük verdiyini bildirib və əlavə edib ki, “bəzi boş vədlərə” aldanmayacaq: “Başa düşürsən ki, bu səviyyədə qərar qəbul edəndə, qəbul edilən qərarın nəticələrinə görə məsuliyyət dərcəsi çox yüksəkdir. Ona görə də biz ölkəmizin maraqlarına uyğun olmayan heç bir iş görməyəcəyik”. O deyib ki, Ukrayna bu həftənin sonunda Rusiyada keçiriləcək prezident seçkisinə “müdaxilə etmək” üçün Rusiyanın regionlarına hücum etməyə çalışır.

Onun sözlərinə görə, hücumların səbəbi həmçinin danışıqlar prosesində “kozır almaq” istəyi də ola bilər: “Əsas məqsəd, buna heç bir şübhəm yoxdur ki, Rusiyada keçiriləcək prezident seçkisini pozmasa da, heç olmasa vətəndaşların iradəsini ifadə etmə prosesi nə hansısa formada müdaxilə etməkdir. İkincisi, bu, informasiya effektividir”. Putin hesab edir ki, daha bir səbəb danışıqlarda üstünlük əldə etmək cəhdi ola bilər: “Üçüncü, əgər heç olmasa nəse alınarsa, gələcək mümkün danışıqlar prosesində hansısa şans, arqument, hansısa kozır əldə etmək olar - “yaxşı, biz bunu sizə qaytaracağıq, siz isə bunu bizə qaytarın”.

“Ukrayna ilə danışıqlara hazırıq. Amma bu danışıqlar yerdə formalaşmış realitələri əsaslanmalıdır”. Putin müsahibəsində bildirib. “Biz danışıqlara hazırıq? Bəli, biz hazırıq. Ancaq yalnız biz psixoterpianlardan istifadə etdikdən sonra hansısa “istəklərə” deyil, belə hallarda necə deyirlər, yerdə formalaşmış realitələrə əsaslanan danışıqlara hazırıq. Bu, birincisi... İkincisi isə... Bizə artıq dəfələrlə hər şey vəd olunub. NATO-nu şərqə genişləndirməyəcəyinə söz verdilər, sonra biz onları öz sərhədlərimizdə görürük. Onlar Ukraynadakı daxili münaqişənin dinc, siyasi yolla həll ediləcəyinə söz verdilər. Xatırladığımız kimi, Polşa, Almaniya və Fransa-nın xarici işlər nazirləri Kiyeve gələrək bu sazişlərin təminatçısı olacaqlarına söz vermişdilər - bir gün sonra dövlət çevrilişi oldu. Onlar Minsk razılaşmalarını yerinə yetirəcəklərinə söz verdilər, sonra

Putin masaya oturmağa razıdır - “Ukrayna ilə danışıqlara hazırıq...”

Kreml liderinin sözlərinə görə, heç kimə inanmır, Qərb vədlərə xilaf çıxdı və Kiyevdəki “Bandera rejimi”ni dəstəklədi, ona görə zəmanət istəyir; Rusiya prezidenti bəyan edib ki, Ukrayna seçkiyə “müdaxilə” üçün regionlara hücum etməyə çalışır

isə bu vədləri yerinə yetirmək fikrində olmadıqlarını, sadəcə olaraq, Ukraynadakı “Bandera rejimi”ni silahlandırmaq üçün fasilə verdiklərini açıqladı. Bizə çox şeylər vəd edilmişdi, ona görə də burada təkcə vədlər kifayət etmir”, - deyərək Rusiya lideri vurğulayıb.

Putin hazırda Ukrayna-nın döyüş sursatı tükəndiyi üçün Rusiyanın danışıqlara getməyinin axmaqlıq olduğunu söyləyib: “Bununla belə, biz ciddi danışıqlara hazırıq və bütün münaqişələri, xüsusən də bu münaqişəni sülh yolu ilə həll etmək istəyirik. Ancaq biz özümüz üçün dəqiq və aydın başa düşməliyə ki, bu, düşmənin yenidən silahlanma üçün almaq istədiyi pauza deyil, bu, Rusiya Federasiyası üçün təhlükəsizlik zəmanətləri ilə ciddi danışıqlardır”.

Qeyd edək ki, Ukrayna Belqorodda Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin regional idarəsinin binasına hücum etməyə cəhd edib. Hücum PUA vasitəsilə olub. İlk məlumata görə, FTX-nin binasının fasadı zədələnib, pəncərələri qırılıb. Xəsarət alanların olmadığı bildirilib. Rusiyanın Ryazan vilayətinə də pilotsuz uçuş aparatı ilə hücum olub. “Ukrayna bir il ərzində Rusiyanın şərtləri ilə danışıqlara gedəcək”. ABŞ Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin (MKİ) direktoru Uilyam Börnəs belə deyib. O əlavə edib ki, Putin şərtləri dikte edə biləcəyi danışıqlarda maraqlıdır.

“Düşünürəm ki, əlavə yardım olmasa Ukraynanı bir ildən sonra gözləyən gələcək budur. Yeni hərbi yardımın olmaması Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin daha geri çəkilməsinə və hazırda Ukrayna qoşunlarının nəzarətində olan yaşayış məntəqələrinin bu il ərzində itirilməsinə səbəb olacaq”, - deyərək o qeyd edib.

“Financial Times” nəşri məlumat yayıb ki, Ukrayna yeni səfərbərliyə hazırlaşır. Məlumatla görə, təxminən yarı milyon Ukrayna vətəndaşının səfərbərliyə cəlb edilməsi planlaşdırılır. Qeyd olunur ki, onların 330 mini cəbhədəki hərbiçiləri əvəz edəcək, geri qalan qismi isə döyüş meydanındakı vəziyyətdən asılı olaraq hərbi sahədə fəaliyyət göstərəcəklər.

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimliyə görə, Rusiyada prezident seçkisinə ölkə başçısı Vladimir Putinin qələbə qazanmaq ehtimalının yüksək olması Moskvanın Ukraynada hərbi imkanlarını tədricən genişləndirmək perspektivini ortaya qoyur: “Çünkü seçkinin nəticələrindən sonra Kreml Vladimir Putinin qələbəsinə əlamətdar hadisə kimi qiymətləndirmək təbliğatını aparacaq. Ardınca isə Rusiyanın Ukraynadakı uzunmüddətli müharibə səylərinə əlavə daxili dəstək qandırılması istiqamətində təşəbbüslər gözə çarpacaq. Üçüncüsü, Rusiyanın daxilində terror aktları ilə etirazlar yaradıb onları yönləndirmək

gündəliyi masada ola bilər. Ancaq konkret olaraq bu planların müəlliflərinin hansı qüvvələr olduğunu müəyyən etmək də çətindir. Proqnozlaşdırmaq olar ki, seçki ərəfəsində Rusiyada irili-xırdalı təxribat cəhdləri görünəcək. Bu amil Rusiyanın xarici təhdid mövzusunda çağırışlarının təkrarlanmasına gətirib çıxara bilər”.

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədovanın fikrincə, Putin yeni heç nə deməyib. Onun sözlərinə görə, Rusiya lideri danışıqlara hazır olmasını bəyan etsə də, şərtləri Zelenski üçün alçaldıcıdır: “O zaman Ukrayna prezidenti kapitulyant obrazı qazanmış olacaq. Kiyev buna ehtiyac görmür və döyüşməyi seçir. Qərbdə olan müttəfiqləri də müharibəni dəstəkləyir. ABŞ 300 milyon dollarlıq yeni hərbi yardım paketini açıqladı, Almaniya da eyni həcmdə vəsait ayırdı. Həmçinin Kiyev “F-16” qırıcılarının gəlməsini gözləməkdədir. Bu şəraitdə masaya oturmaq mümkün deyil. Çünki Rusiya prezidenti işğal edilmiş ərazilərin onların nəzarətində qalması şərtlə atəşkəs təklif edir. Buna kim razılaşar? Əgər Rusiya tutduğu yerləri tərk etməyə anlaşırsa, Ukrayna bəzi öhdəliklər götürə bilər. Hərçənd bunun üçün çox gecdir və NATO şərqə doğru genişlənmək niyyətindən əl çəkməyib”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Bu ilin əvvəlindən dünyada ərzaq qiymətlərində ucuzlaşma prosesi sürətlənib. İnflyasiyanın azaldığı demək olar ki, bütün ölkələrdə ərzaq qiymətləri prosesdə aparıcı rol oynayır. 2021-2022-ci illərin kəskin bahalaşmasından sonra əgər 2023-cü ildə inflyasiyanın azalması enerji daşıyıcılarının qiyməti əsas pəyə malik idisə, bu ildən onu ərzaq məhsulları əvəz edib.

BMT Kənd Təsərrüfatı və Ərzaq Təşkilatının məlumatına əsasən, 2024-cü ilin fevral ayında qlobal ərzaq qiymətləri indeksi 117,3 bənd təşkil edib ki, bu da yanvar göstəricisindən 0,9 bənd (0,7 faiz) aşağıdır. Ay ərzində şəkər,ət və süd məhsullarının qiymət indekslərindəki artım taxıl və bitki yağlarının qiymətlərindəki azalma ilə kompensasiya edilib. Nəticədə indeksin dəyəri ötən ilin müvafiq göstəricisindən 13,8 bənd (10,5 faiz) aşağı olub.

FAO Taxıl Qiymətləri İndeksi fevral ayında orta hesabla 113,8 bənd təşkil edib ki, bu da yanvardan 6,1 bənd (5,0 faiz) və 2023-cü ilin fevralından tam 32,9 bənd (22,4 faiz) aşağıdır. Ötən ay müqayisədə bütün əsas taxıl bitkilərinin dünya qiymətlərində ucuzlaşma qeydə alınıb. Argentina və Braziliyada bol məhsul gözləntiləri, Qara dənizdə yükdaşımalarda təmin edən Ukraynadan ixracın kəskin artımı qarşıdakının ən çox ucuzlaşmasına səbəb olub. Buğda qiymətləri isə Rusiyadan ixracın artması fonunda Avropa İttifaqı ölkələrində ucuzlaşma ilə bağlı ucuzlaşıb. Buğda və qarğıdalı qiymətləri kimi, arpa və sorqodun dünya qiymətləri də bir qədər ucuzlaşıb. Fevral ayında qlobal düyü qiymətləri 1,6 faiz azalıb. Bunun səbəbi bir sıra ölkələrdə yeni məhsulun bazara çıxması fonunda alıcı tələbinin artmamasıdır.

Ötən ay Bitki Yağı Qiymət İndeksinin orta dəyəri 120,9 bənd təşkil edib ki, bu da yanvar ayı ilə müqayisədə 1,6 bənd (1,3 faiz), ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 15,0 bənd (11,0 faiz) azdır. Bu azalma əsasən soya, günəbaxan və kolza yağlarının dünya qiymətlərinin azalması ilə izah olunur ki, bu da palma yağının qiymətinin cüzi artımını marja ilə kompensasiya edib. Qlobal soya yağının qiymətləri fevral ayında əhəmiyyətli dərəcədə azalıb, bu, ilk növbədə Cənubi Amerikada ümumi əlverişli hava şəraiti fonunda soya istehsalının ciddi artımla proqnozlaşdırılması ilə əlaqədardır. Əhəmiyyətli ixrac təklifinin davam etməsi nəticəsində günəbaxan və kolza yağlarının dünya qiymətləri də aşağı düşüb. Palma yağının dünya qiymətləri, əksinə, Cənub-Şərqi Asiyanın əsas istehsalçı ölkələrində hasilatın mövsümi azalmasının təsiri altında fevral ayında bir qədər artıb.

Gürcüstanda ucuzlaşan mallar bizdə niyə bahalaşır? - təhlil

Dünyada ərzaq qiymətləri 5 faiz, Azərbaycanda isə 0,3 faiz düşür...

Süd Məhsullarının Qiymətləri İndeksinin fevral ayında orta dəyəri 120,0 bənd təşkil edib ki, bu da yanvar ayı ilə müqayisədə 1,3 bənd (1,1 faiz) yüksək, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 18,6 bənd (13,4 faiz) azdır. Fevral ayında kərə yağının dünya qiymətləri daha çox artıb ki, bu da Asiya ölkələrindən yüksək idxal tələbi və Okeaniyada süd istehsalının mövsümi azalması ilə əlaqədar olub. Eyni zamanda qurudulmuş südün qiymətləri, əsasən, Avropa İttifaqında qiymətlərin düşməsi ilə qismən kompensasiya edilib. Dünya pendir qiymətləri də Avropa İttifaqında ehtiyatların aşağı düşməsi fonunda Asiya ölkələrindən gələn güclü tələbin təsiri altında bir qədər artıb.

Yeddi aylıq davamlı enişdən sonra FAO-nun Ət Qiyməti İndeksi fevral ayında orta hesabla 112,4 bənd təşkil edib ki, bu da yanvar ayı ilə müqayisədə 2,0 bənd (1,8 faiz) artım, əvvəlki ilin müvafiq göstəricisindən 0,9 bənd (0,8 faiz) azalma deməkdir. Quş əti və mal əti üzrə qlobal kotirovkalar ən əhəmiyyətli dərəcədə artıb ki, bu da əsasən aparıcı idxalçı ölkələrin tələbinin artması ilə izah olunur. Mal ətinin qiymətinin artması, güclü yağışların əsas istehsal bölgələrində heyvandarlıq tədarük zəncirini pozduğu Avstraliyadan gözləniləndən aşağı tədarüklə bağlı olub. Eyni zamanda donuz əti qiymətləri də Çindən tələbin artması və aşağı təklifin davam etməsi fonunda Qərbi Avropada daxili tələbatın artması səbəbindən bir qədər bahalaşıb.

Əksinə, qlobal quzu əti qiymətləri Çindən idxal tələbinin zəifləməsi və Avstraliyada sürülərin bərpası nəticəsində əldə edilən rekord istehsal səviyyəsi səbəbindən aşağı düşüb.

Fevralda FAO-nun orta şəkər qiymət indeksi 140,8 bənd təşkil edib ki, bu da yanvar ayı ilə müqayisədə 4,4 bənd (3,2 faiz) çoxdur. Beləliklə, bu indeksin artımı ardıcıl ikinci ay davam edir. Onun dəyəri ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 15,6 bənd (12,5 faiz) yüksək olub.

Qlobal bazardakı proses ayrı-ayrı ölkələrdə əksini tapmaqdadır. Fevral ayı üzrə inflyasiya göstəricilərini açıqlayan əksər ölkələrdə ərzaq məhsullarının ciddi ucuzlaşması diqqəti cəlb edir. Məsələn, Gürcüstanın Milli Statistika Xidmətinin məlumatına görə, fevralda istehlak qiymətləri 2023-cü ilin eyni ayına nəzərən 0,3 artıb. Məhsulxana və ictimai işə xidmətlərində qiymət yüksəlişi 6,7 faiz, spirtli içkilər və bütün məmulatlarında 5,5 faiz, nəqliyyat xidmətlərində 4,8 faiz olub. Amma spirtsiz içkilər və ərzaq 3,5 faiz, mebel və məişət əşyaları 3,3 faiz, geyim və ayaqqabılar 3 faiz ucuzlaşıb.

Azərbaycanda da ilin əvvəlindən rəsmi statistika inflyasiyanın 1 faizdən aşağı olduğunu elan edir. Belə ki, Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, ötən ay istehlak qiymətləri indeksi 2023-cü ilin fevral ayına nisbətən 0,8 faiz artıb. Bu qida məhsulları, içkilər və bütün məmulatları üzrə qiymətlərdə 0,3 faiz azalıb, qeyri-qida məhsullarında 1,4 faiz, əhəli-

yə göstərilmiş ödənişli xidmətlərdə isə 2,3 faiz artıb. Fevral ayında istehlak qiymətləri indeksi əvvəlki aya nisbətən 0,6 faiz, yanvar-fevral aylarında isə əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 1,3 faiz təşkil yüksəlib. Bu zaman qida məhsulları, içkilər və bütün məmulatları üzrə istehlak qiymətləri indeksi əvvəlki aya nisbətən 0,7 faiz, yanvar-fevral aylarında isə əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 0,2 faiz artıb. Fevral ayında əvvəlki aya nisbətən ayrı-ayrı qida məhsullarından daha çox bahalaşma düyünün, qoyun ətinin, təzə balıqın, kəsmiynin, kərə və zeytun yağının, naringinin, bananın, almanın, armudun, heyvanın, narın, kələmin, xiyarın, pomidorun, balqabağın, çuğundunun, sarımsağın, soğanın, şəkərin, aranın, ucuzlaşma isə əsasən qarabaşaq yarmasının, yumurtanın, süfrə marqarininin, günəbaxan və qarğıdalı yağlarının, portağalın, yerkökünün qiymətlərində müşahidə olunub.

2024-cü ilin fevral ayında qeyri-qida malları üzrə istehlak qiymətləri indeksi əvvəlki aya nisbətən 0,1 faiz, yanvar-fevral aylarında isə əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 1,6 faiz artıb. Ötən ay əhəliyə göstərilmiş ödənişli xidmətlər üzrə istehlak qiymətləri indeksi əvvəlki aya nisbətən 1,0 faiz, yanvar-fevral aylarında isə əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 2,7 faiz yüksək olub.

Beləliklə, aydın olur ki, dünyada 3-4 faizlə ucuzlaşan ərzaq qiymətləri Azərbaycanda 0,3 faizlə ucuzlaşır. Halbuki 2021-2022-ci illərdə dünyada ərzaq qiymətləri 4-5

faiz artdığı halda, Azərbaycanda 15 faizlə artırdı. Azərbaycan hökuməti iki il boyu ölkədəki ifrat bahalaşmada ərzaq məhsullarının payının həlledici olduğunu, onların bahalaşmasında isə idxalın əsas yer tutduğunu ictimaiyyətə qaçılmaz proses kimi təqdim etdi. Açıqlanan məlumatlarda ərzaq qiymətlərinin bahalaşmasının sırf dünya bazar qiymətlərindən irəli gəldiyi dəfələrlə vurğulandı. Amma bir izahat verən olmadı ki, qlobal bazarda 5 faiz bahalaşan məhsul Azərbaycanda niyə 15 faiz bahalaşır?

2022-ci ilin ikinci yarısından qlobal bazarlardan ərzaq qiymətlərinin ucuzlaşması başlayıb və hələ də davam edir. Azərbaycan bazarına bu prosesin təsiri 2023-cü ilin son iki ayında gəlib çıxdı, çox cüzi səviyyədə və rəsmi statistikada. İndi də istehlakçılar xaricdən idxal olunan maye yağlar istisna olmaqla, əsas ərzaq məhsullarının qiymətində hər hansı ucuzlaşma qeydə almasalar da, rəsmi statistika bu prosesin olduğunu deyir. Lakin bu dəfə proses

dünyadakından başqa formada fərqlənir: əksər ölkələrdə 3-5 faizlə gedən ucuzlaşma bizdə 1 faizdən aşağı həddə qeydə alınır.

Azərbaycanda yaranmış bu vəziyyət xüsusilə ərzaq bazarında proseslərin sağlamlıq bazar prinsipləri əsasında getməməsinin nəticəsidir. Hər idxal, həm də satış bazarında inhisarçılığın yüksək səviyyədə inkişafı, sağlam rəqabət mühitinin olmaması qiymət formalaşmasında da rəqabətin olmamasına səbəb olur. Faktiki olaraq bu gün Azərbaycan bazarında qiymətləri monopolist şirkətlər təyin edir. Məhz belə monopolist şirkətlərin maraqları üzündən ölkə bazarında bahalaşan məhsulların qiymətində ucuzlaşma faktlarına çox nadir hallarda rast gəlmək mümkündür. Rəqabət Məcəlləsinin qəbulu bu sahədə problemlərin aradan qalxmasına müəyyən ümidlər yaradıb. Bu ümidlərin özünü doğrultub-doğrultmayaacağı məəcəllənin tətbiqindən asılı olacaq...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

Binəqədiddə 2 avtomat aşkarlanıb, narkotikə görə 51 nəfər saxlanılıb

Binəqədi rayonunda narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə təşkil edən və silahlı şəxslərə qarşı əməliyyatlar keçirilib.

DİN-dən APA-ya verilən xəbəre görə, Binəqədi Rayon Polis İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən profilaktik tədbirlər zamanı Biləcəri və Xocəsən qəsəbələri ərazilərindən 2 ədəd "Kalaşnikov" avtomatı, 59 ədəd patron və 2 ədəd patron darağı aşkar olunaraq götürülüb.

Həmçinin idarə əməkdaşları tərəfindən fevral ayının əvvəlindən bu günə qədər keçirilən əməliyyatlar zamanı Binəqədi rayonu ərazisində narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə təşkil edən ümumilikdə 51 nəfər saxlanılıb. Həmin şəxslərdən 7 kiloqram müxtəlif növ narkotik vasitə və psixotrop maddə aşkar edilib. Qeyd edilən dövrdə vətəndaşlarla aparılan profilaktik söhbətlər zamanı 13 ədəd odlu silah və 3600 ədəd patron polis əməkdaşlarına könüllü təhvil verilib.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 48 (8421) 14 mart 2024

Bu vərdişlər demensiya riskini artırır

Demensiya yaddaşın, düşüncənin, oriyentasiyanın və özünə qulluq qabiliyyətinin pisləşməsi ilə müşayiət olunan bir vəziyyətdir. Bu xəstəlik yaşlı insanlarda ən çox rast gəlinən psixi pozğunluqlardan biridir. Psixoterapevt Xadizhat Saadulayeva hansı vərdişlərin demensiyanın inkişaf riskini artırdığını deyib.

Mütəxəssisin fikrincə, Kembric Universitetinin alimləri tərəfindən aparılan son araşdırmaya əsasən, demensiyanın inkişaf riskinin artmasına səbəb olan bir sıra vərdişlər var. Onun sözlərinə görə, ən təhlükəli vərdişlərdən biri, fiziki fəaliyyətin olmamasıdır: "Daimi məşq qan dövranını yaxşılaşdırır və beyni oksigen və qida maddələri ilə təmin edir ki, bu da demansın qarşısını alır. Pəhrizinizə daha çox meyvə, tərəvəz və sağlam yağlar daxil olmaqla, nəzarət etmək də vacibdir. Stress və depressiya beyni fəaliyyətinə təsir edə bilər, ona görə də mənfi emosiyaların öhdəsindən gəlməyi, istirahət və dincəlmək yollarını tapmaq vacibdir. Bundan əlavə, yuxu çatışmazlığı yaddaşın və idrak funksiyalarının pisləşməsinə səbəb ola bilər. Siqaret çəkmək və spirtli içki qəbul etmək kimi pisləşdirici vərdişlər də beynə mənfi təsir göstərir. Ona görə də bunlardan imtina etmək və ya təsirini minimuma endirmək vacibdir".

Rus qadınları xoşbəxt edən üç amil

Beynəlxalq Qadınlar Günü ərəfəsində Rusiyanın kosmetika brendi BISOU öz qəhrəmanlarına nəyin təbəssüm və xoşbəxtlik hissi verdiyini öyrənmək qərarına gəlib. Onlar araşdırmanın nəticələrini Gazeta.ru ilə bölüşüblər. Şirkət "VKontakte" sosial şəbəkəsində genişmiqyaslı sorğu keçirməyə başlayıb. İştirakçılardan "Qadın xoşbəxtliyi nədir?" sualına doqquz cavab variantından üçünü seçmək istənilib.

Səhər yeməyindən sonra dişlərinizi fırçalamayın

İnsanların bir çoxu səhər yeməkdən sonra dişləri fırçalamayın faydalı olduğuna inanır. Stomatoloq Maykl Mosli diş minasına zərər verməmək üçün səhər yeməyindən dərhal sonra dişlərinizi fırçalamayın tövsiyə edir. Mütəxəssisin fikrincə, qida turşularının diş minasına zərər verməməsi üçün yeməkdən sonra ən azı 30 dəqiqə gözləmək lazımdır. Onun sözlərinə görə, çünki yeməkdən sonra ağızdakı turşu dişlərin minasını zəiflədə bilər ki, bu da nəticədə dişlərin çürüməsinə və digər ağız problemlərinə səbəb ola bilər: "Bundan əlavə, yeməkdən sonra dişlərinizi çox tez fırçalamaq da dişlərinizə zərər verə və potensial olaraq müalicə tələb edə bilər. Odur ki, mümkünə, diş minasını gücləndirmək və günə hazırlaşmaq üçün oynayan kimi dişləri fırçalamaq lazımdır.

Səhər yeməyində qəhvə və ya meyvə kimi turşulu qidalar qəbul edirsinizsə, diş minasının zədələnməsinin qarşısını almaq üçün yeməkdən 60 dəqiqə sonra dişləri fırçalayın".

Tədqiqatda 2000-dən çox rusiyalı qadın iştirak edib. Cavablar üç variantda bölünüb.

"Rus qadınların 61,55%-i üçün qadınların xoşbəxtliyi ailə və uşaqlardır. Respondentlərin 49,33%-ni sevgi və hörmət xoşbəxt edir, respondentlərin 29,63%-i qadının xoşbəxtliyini özünü reallaşdırmaqla əlaqələndirir", - ekspertlər bildirib.

Pəhriz zamanı yeyə biləcəyiniz şirniyyatlar

Dietoloqlar pəhriz saxlayarkən hansı şirniyyatları istehlak etməyin düzgün olduğunu açıqlayıblar. Mütəxəssislərin fikrincə, tərkibində yağ olmayan şirniyyatlar istehlak etmək daha məsləhətlidir. Pəhrizdə gavalı, quru ərik və kişmiş pəhrizinizə təhlükəsiz şəkildə daxil edə bilərsiniz. Bu qidalar həzmi yaxşılaşdıracaq və ağız sağlamlığına kömək edəcəkdir.

Bundan əlavə, tərkibi 70% kakao ehtiva edən şokoladlara üstünlük vermək lazımdır. Ürək və damarlar üçün faydalı olacaq. Zəfir və marmelad orqanizmi pektinlə təmin edəcək, bu da aclıq hissi-ni doyurmağa kömək edəcək. Pəhrizinizdə həmçinin təbii baldan istifadə edə bilərsiniz.

Bunları bilirsinizmi?

- * Küçə boyu kişi xanımdan solda getməlidir. Sağda yalnız hərbi qulluqçular gedə bilər, hansı ki, onlar da hərbi salamlaşmanı verməyə hazır olmalıdır.
- * Əgər qadın bürədisə və ya sürüsdüse, onu dirseyindən tutmaq lazımdır. Amma adi vaxtda kişinin qadının əlindən tutmağına qadın özü qərar verməlidir.
- * Qadın qarşısında kişinin siqaret çəkməsi düzgün deyil, o, yalnız bunu qadından icazə qaldıqdan sonra edə bilər.
- * Girişdə və çıxışda kavalier xanımdan əvvəl qapını açır, amma özü arxada gedir.
- * Nərdivandan qalxarkən kişi öz yoldaşından 1-2 pillə arxada və ya nərdivandan enərkən isə 1-2 pillə arxada qabaqda getməklə öz yoldaşını "sığortalamalıdır".
- * Liftə girdikdə birinci kişi girməli və çıxışda isə xanım birinci çıxmalıdır.
- * Maşından düşərkən birinci kişi çıxır, o, nəqliyyat hərəkətinə nəzərdən keçirir və maşının qapısını sənişinlər tərəfə açmaqla qadınlara çıxmağa kömək edir. Eyni zamanda kişi özü maşını idarə edərsə və ya qabaq oturmaqda otursa, o, qapını açıb qadını dirseyindən tutmaqla ona düşməsinə kömək edir. Əgər kişi və qadın hər ikisi taksi sənişinidirsə, onlar arxa oturmaqda getməlidirlər. Salondan düşərkən xanım birinci düşür, kişi isə ondan sonra.
- * Müəyyən bir yerdə yerləşəndə, kişi qadına üst geyimini çıxartmağa kömək etməli, otaqdan çıxdıqda isə ona geyimini verməlidir.
- * İctimai nəqliyyat sistemində əgər xanımlar ayaq üstündə dururlarsa, onda kişilərə oturmamaq lazımdır.
- * Etik qaydalara görə, kişinin xanımla görüşündə onun gecikməməsi lazımdır. Əksinə, kavalier bir neçə dəqiqə əvvəl gəlməli, çünki onun ləngiməsi xanımları utandırır və onu pis vəziyyətdə qoya bilər. Gözlənilməz hadisələrdə xəbərdarlıq etmək və gecikməyə görə üzr istəmək lazımdır.

Həftədə 15 min addım atmaq ömrü 3 il uzadır

Yeni bir araşdırma həftədə cəmi 15 min addım atmağın ömürə üç il əlavə edə biləcəyini göstərib. Böyük Britaniyada London İqtisadiyyat Məktəbi ilə sığorta şirkətlərinin birinin apardığı ortaqlar araşdırma ömrü uzatmağın yolunun hərəkət etməkdən keçdiyini sübuta yetirib.

Tədqiqat çərçivəsində Böyük Britaniya və Cənubi Afrikada on il ərzində bir milyondan çox insanın davranış və vərdişləri təhlil edilib. Nəticələr göstərib ki, fiziki aktivlik bütün yaş qruplarında böyük müsbət təsirlərə səbəb olur, lakin xüsusilə yaşlı nəsil üçün daha effektivdir. Həftədə üç dəfədən çox, müntəzəm olaraq 7 500 addım atan 65 yaşdan yuxarı insanlarda ölüm riskində 52 faiz azalma müşahidə olunub. Bu, 45-65 yaş qrupunda müşahidə edilən 38 faizlik azalmadan və ümumi əhalinin sayı üzrə 27 faizlik azalmadan əhəmiyyətli dərəcədə böyükdür.

İki il ərzində həftədə üç dəfə, ən azı 5 000 addım ataraq sağlam fiziki fəaliyyət vərdişini saxlamaqla kişilər üçün orta ömür uzunluğuna 2,5 il, qadınlar üçün isə 3 il əlavə oluna biləcəyi müşahidə edilib. Bu, həmçinin 2-ci tip diabet nisbətinin azalmasına və bu xəstəlikdən əziyyət çəkənlərdə ölüm riskinin 40 faiz aşağı düşməsinə də gətirib çıxarıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500